

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felolós szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A-SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 14 kor., 1/2 évre 7 kor., 1/4 évre 3 kor.
50 fillér, egy hónapra 1 kor. 20 fillér.
Egyes szám Budapesten és a vidéken 4 fillér.

A BUDAPESTI NAPLÓ

Budapesten és vidéken egyaránt
egyedül 2 krajcár

Az előfizetési díj az eddigiek fele:

7 frt helyett 7 korona félévre
3 frt 50 helyett 3 kor. 50 fill. negyed évre
1 frt 20 helyett 1 kor. 20 fill. egy óra

Bilek.

Budapest, január 4.

(v.) Ez a kis hercegcéfalu rövid időn belül ime már másodszor jut nevezetes szerepbe. A nyáron a bileki katasztrófa rendítette meg az emberi módon érző szíveket. S most a bileki malőr ejti gondolkodóba a hadsereg vezetőit. Ama katasztrófa és eme malőr időben egymásután következtek. Vajjon van-e közöttük valamelyes okozati összefüggés? Első színre úgy tetszik, hogy nincs. Merő véletlennek látszik, hogy a mostani katonai zendülések színhelye ugyanaz az istenháta mögött lévő apró helyőrség, ahol néhány hóval ezelőtt magyar katonákat garmadájával marsoltatták a halálba. Pedig a *post hoc* nyívánvalóan rámutat egy *propier hocra*. A halálmarok után e katonai zendüléseknek szinte végzetes kényszerűséggel kellett bekövetkezniök.

Hiszen visszatartották a kaszárnyákban kiszolgált katonákat másutt is eleget. S akiket e sors ért, kitörő örömmel bizonyára seholy fogadták végzetüket. Itt-ott — kivált obseitos-kirajzás évadján — tüntettek is ellene, de csak kevés helyen és szeliden. Egy-két koszoru, amit a Kossuth-szoborra tettek, az öreg bakáknak nyílt utcán való csoportosul-

lása némely helyen, tüntető körmenetekkel és Kossuth-nótázással, — ennyi volt az egész. Néhány őrzárát szétverte a processziókat s a torkokra forrasztotta a nótákat, de komolyabb arányokat a mozgalom nem öltött s a véderő vasfegyelme ép állapotban került ki ama nehéz napokból. Ami helyes is volt, üdvös is volt, megfelelt a szegény katonák érdekének is, valamint a hadsereg teljes konszolidáltságához fűződő országos nagy érdeknek is. Az egyetlen kivétel a szabály alól: Bilek. Vagyis jobban mondva: Bilek és környéke. Ugyanazok a göröngyök, amelyekre a halálba marsoltatott magyar vitézek vére folyt, mostanában mintha a katonai zendülés szellemének kontágiómat árasztanák magukból. Valami emésztő láz lepté meg a hercegcé helyőrségek magyar csapatjait. Ama kopár hegylányokban, amelyeken egyetlen fűszál sem terem, a magaslatokat megerősített őrházak borítják, apró váracsok, elvágyva nemcsak minden civilizációtól, de minden élettől is, huszonöt-harmincfőnyi helyőrségük farsztó szolgálatnak s állandó veszedelemnek kitéve, éjjel-nappal őrségen, alakatlan táj minden rögét éber gyanakvással figyelve, mert nem tudni: mely percben s honnét bukkan elő ellenséges szándéku csoportosulás, amely forradalomra bírja a nagynehezen pacifikált bennszülött népséget. A magyar katonáknak ilyen a sorsa Hercegovinában, mivelhogy e tartományban még egyre kísért a Hadsí Loja emléke s a handszár a villogó szemű férfiak tüzőjében nem csorbult el, csak pihen. Ellenséges föld biz az, ahol a katona örökösén hadiszolgálatot végez, csakhogy ezidőszertint (noha senki sem tudhatja: meddig) csaták nélkül.

Hát ilyen helyeken elsősorban a hadsereg érdeke, hogy a parancsnokok emberségesen bánjanak a katonákkal. A fegyelem szigora szintén szükséges, mert nélküle a

csapatok nem teszik meg mindazt, amit tenniök kell. De a jó bánásmód, amely tökéletesen megfér a szigorú fegyelemmel, azért elengedhetetlen ilyen viszonyok között, mert ez a szolgálat többet követel a katonától szívósságban, bátorságban, lelki és testi erőinek megfeszítésében, mint amennyire őt a béke idején való rendes szolgálat kötelezné. Ezt a többletet a muszájjal kicsikarni nem lehet. Ezt jó szóval, emberséges modorral kell a magyar vitézből kiváltani. A bileki halálmarok kiderítette, hogy a megszállott tartományokban a parancsnok urak minden fokon tulhajtják a fegyelem szigorát, ellenben a jó bánásmódot nem értik, nem akarják érteni, mert nyilván úgy vélik, hogy a humanizmus elpuhultsághoz vezet s a kommandószóban semmiféle civilizációnak nem szabad megcsendülnie. A halálmarson megütöközt az egész civilizált világ és szenvedélyes hangon botránkozott meg rajta kivált Magyarországon. Parlament és sajtó példás elégtételt követelt. Bekövetkezett-e a követelt szatiszfakció? Idáig nem, pedig hónapok teltek el azóta. A vizsgálat folyik: ennyi az egész. A halálba kergetett magyar vitézek vére égbe kiált; s e kiáltás, amely az Isten trónjára felhat, Bécsben siket fülekre talált. Ott halogatták a dolgot minden módon, mert attól tartanak, hogy a megtorlás lazítaná a fegyelmet, csökkentvén a parancsnokok tekintélyét.

Az elégtétel tehát elmaradt idáig, holott ez az áldozatok bajtársait kiengesztelte, a fellebbvalóság iránt halás bizalomra hangolta volna. Ellenben bekövetkezett az, hogy a kiszolgált öreg bakákat bentmarasztalták. Ebben a rendszabályban volt valami hihetetlen fonkság. Ilthon hazaeresztették a harmadéveseket s behívták helyettük póttartalékosokat. De Boszniában és Hercegovinában

TÁRCA

Rabszolgák.

(Bemutató előadás.)

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irtá: Ábrányi Emil.

Palágyi Lajos szomorujátéka, a *Rabszolgák*, ma végre megjelent a színházba járó közönség előtt, a siker és a bukás magas fóruma előtt, ama fenséges bíróság előtt, ahol egy mágnásra tiz oszmadialegény és egy műértőre száz tudatlan esik, akinek irodalomról, esztétikáról, izlésről nincs egy mákszemnyi fogalma.

A darab nem a nemzeti szinpadon, hanem az Operában került bemutatásra, rándkivüli előadásul. A Nemzeti Színház csaknem valamennyi nevesebb tagját, az Opera a maga kitűnő orkeszterét és kard-losait becsátotta Palágyi Lajos rendelkezésére. Két színház fogott kezét, hogy megtestesítse a szerző gondolatát. A hosszas várakoztatásért ez mindenesetre szép jutalom.

Mert tagadhatatlan, hogy Palágyit megvárakoztatták. A mai premiéret háromszentendi vajadás előzte meg.

A magyar tudományos akadémia nagylelkűségének egy önfelédtt rohamában koszorut és kétszáz aranyat adott a Karátszonyi-jutalomra pályázó darabnak. Azután a szerző kinyomatta művét és egy példányt a Nemzeti Színháznak is beküldött. Beöthy László volt akkor az igazgató. Palágyi talán nem is gondolt komolyan arra, hogy drámája színrekerüljön, mert akarattal úgy irta meg, hogy semmi tekintettel nem volt a szinpadhatásra; nem építette föl de lege artis a felvonásokat; nem csinált bonyodalmas cselekvést; nem hódolt a drámai érdekfeszítés törvényeinek. Ugy

fogta föl a darabot, mint egy nagy filozófiai egészet; mást nem akart kifejtetni benne, csak egy filozófiai eszmét; a drámai formát csak azért választotta, hogy ez a dedukció annál erősebb, annál világosabb, annál meghatározott legyen; és amikor eszméit dialogokba fuzte, nem a tapsoló nézőkhöz, hanem az elmélyedő olvasóhoz kívánt szólni. Ha ebben az időben a színház azt mondja neki, hogy darabja magas és szép mű, de formájánál fogva előadhatatlan, vagy legalább is csekély sikert ígérő: bizonyos vagyok benne, hogy a szerző megnyugszik a válaszban és tovább egy lépést sem tesz darabja érdekében. De nem így történt. Beöthy László, akinek a duzzadó becsvágya akkor érezte magát elemében, ha nehéz feladatok elé állították, programmjára vette a *Rabszolgákat* és megígérte, hogy a drámai költeményt színre fogja hozatni.

Ettől az ígértől a darab színrehozataláig három esztendő telt el. Szezonok jöttek, szezonok mentek; hazai és idegen szerzők egész légiója vonult föl a nemzeti szinpadon; csak a *Rabszolgák* szinrehozatala maradt el következetesen. A prospektusok ott szerepelt a darab, de a szerző, akibe már felébresztették a kíváncsiságot, hiába várta, hogy drámai költeménye a prospektusokból végre a szinpadra kerüljön. Beöthy távozása után Somló Sándor foglalta el az igazgatói széket és a *Rabszolgákat* örökségképpen vette át elődjétől. Somló — mint drámaíró maga is az idáig irány híve és a verses drámák promotora — most már komolyan foglalkozott a *Rabszolgák* színrehozatalával. Kisérő zenét íratott hozzá, a szerepeket elsőrangú színészeknek osztotta ki, Hevesi Sándort bízta meg a dráma rendezésével és elhatározta, hogy a premiéreből nagyszabású, ünnepi előadást csinál az Opera szinpadján. És még ilyen komoly előkészületek mellett is *másfél esztendőnek* kellett lefolynia, amíg a bemutatónak ma este tanui lehetünk.

Palágyi Lajos mint lírikus szerzett hírt és

pozíciót a magyar költők közt. Lírja nem járt a szerelmes költők kitépott országútján, hanem föl tudott emelkedni a filozófiai gondolatok komoly, sötét komor régióiba; át tudta érezni milliók szenvedését és nyomorát; hangokat tudott adni a kor mely és forrongó törekvéseinek. Érdekes, hogy a költő Palágyi miképpen egészítette ki a filozóf Palágyit: *Menyhértet*, a kiváló bölcselőt, akinek a művei egymásután keltenek feltűnést a német tudományos irodalomban. A két testvér elkészítte és filozófiája egy tőből fakadt. Amit az egyik testvér kontemplálva kigondolt és erős, kutató logikával alapvető rendszerbe illesztett, azt a másik testvér szabadabb csupongással és ritmikus könnyűséggel világá daltá. A prózában író bölcselő filozófiájában van valami a költő merész lendületéből; és a rímekben daloló lírikus költészetében van valami a mélyen gondolkozó bölcsész tartalmas filozófiájából.

A lírának és a filozófiának ilyen összeolvadásából állott elő a *Rabszolgák*nak nevezett drámai költemény. Nem a szinpadra termett drámaíró tehetsége hozta létre, hanem a líra hivatott költő talentuma, aki észreveszi a világtörténetnek, a világröndnek azt a kegyetlen igazságát, hogy az emberi társadalom keletkezése óta elnyomók és elnyomottak állanak egymással szemben, hogy többé-kevésbé rabszolgák vagyunk mindnyájan, akik lealázó viszonyok közt másoktól függünk vagy a saját eszlenen indulatainknak hódolunk, — és azt a fájdalomt, azt a felháborodást, amit ez a megismerés okoz neki, harmincnyolcnyolc szereplő szávjával mondja el. Látszatra történelmi alakok állanak előttünk a római cezarizmus embertelen korából: Nero, Seneca, Pedanius Secundus, Cajus Cassius, Caesennius Paetus stb.; látszatra brit, gall, skitha, germán, zsidó, görög, indus, perzsa rabszolgák szólnak hozzánk; de valóságban csak a szerző lírikus lelke háborog valamennyiben; csak a szerző dalmagos hangja jajgat és dühöng százféle val-

ez a felváltás nem történt meg; ott fegyver alatt tartják továbbra is az öreg bakákat, valameddig helyükbe nem küldhetnek hazulról kiképzett utoncokat. Átkozottul kevés logika van ebben. Hiszen az okkupált tartományokban farsztoróbb és kockázatosabb a szolgálat, jobban előveszi a csapatok testi és lelki erejét. Ha valahol, hát ott kellett volna olyan expedienst igénybe venni, amely lehetővé teszi három év keserves fáradsalmi után az utolsó évfolyam szabadságolását. Azokban a városokban, azokon a kietlen hegyormokon erősebben dolgozik a honvégy a szívekben, megviselttebbek az idegek, erősebb a fizikum kimerültsége. A bileki halálmarstól is tanácsos dolog lett volna az utolsó évfolyam szabadságolása. Ama megtorlatlan katasztrófa után pedig egyenesen könnyelműség volt az öreg bakák ottmarasztása, Kemény szolgálat, zord bánásmód, a halálba üldözött bajtársak fájdalmas emlékének frissesége s mindezeknek teletébe még a továbbszolgálat kényszerre: — bizony keveset tud a lélektanhoz, aki előre ki nem számította, hogy ebből baj lehet sok helyütt a megszállott tartományokban, de baj lesz mindenképpen Bilek környékén. Aminthogy lett is baj belőle elég. Hangos zugolódás, dacos ellenszegülés, szenvedélyes fegyvelemsértés, kihívó viselkedés a fellebbvalókkal szemben s még sok egyéb kellemetlen nyavalya.

Sajnáljuk a hadsereg érdekében e zavarásokat. Még jobban sajnáljuk a szegény katonákat, akik megfeledeztek magukról, akiknek lelkeben kicsordult a keserűség s akiket felhevült indulatuk helytelen viselkedésre ragadott, amelyért keményen kell majd lakolniok. S ámulva olvassuk, hogy a hadügyminisztérium e bajokért kizárólag az obstrukciót teszi felelőssé. Hát valamelyes mértékben csakugyan felelős az obstrukció is. De nem egyedül s talán nem is elsősorban. Vessen a hadvezetőség magára is, amért nem oltotta a katonai parancsolás szellemébe a fegyelem szigora mellé az okos humanizmust is. Eikelne bizony minálunk is egy magyar Bilsé hadnagy, aki megírta akármelyik magyar helyőrség történetét. Mennyi torz félszegség, mennyi lelketlen gög, mennyi nevelés és kegyetlen nagyolás kerülne ki itt a pennája alól! Hogy várfogságra itélnek nálunk is, az bizonyos. De hogy az élethelem ábrázolt tisztikart épp úgy megrendszabályozná-e, mint ezt megtették Németországban, az legalább is

kétséges. Mert nálunk a hadseregnek mindig igazja van. S a legigazabbja akkor, ha bottársainak legnagyobbjait követi el.

Vihar egy pohár vízben.

Budapest, január 4.

Kubinyi Géza már az ülés előtt tabonásan hirdette, hogy valami baj lesz. Mikor a folyosóra lépett, pappal találkozott s nem dobott utána gombostűt. Már pedig ez bajt jelent. Kubinyi arra célozott, hogy a folyosón ma megjelent — és pedig a tizenhét hónapos obstrukció alatt először — *Mohár apát*. S a baj, ahogy Kubinyi tabonásan megsejtette, csakugyan beállított.

De nem mindjárt. Sőt elég jól kezdődött az ülés, mert a záróbeszédre jogosult három obstruktor közül az egyik (Lendl Adolf) otthon maradt a laboratóriumában. Csak *Holló Lajos* és *Bartha Miklós* jött el, de ők se éltek tulságosan vissza a türelmetlenek türelmével s hihetetlen erőszakot követvén el önmaguk ellen, alig egy óra alatt mindketten végeztek. No már ennél jobban az új esztendő igazán nem kezdődhetett volna.

A gárda véleménye megoszlott.

— Ezeknek megjött az eszük! — mondták az egyik részen.

— Ezeknek inukba szállt a bátorságuk! — mondták a másik oldalon.

Célzás volt ez arra az elterjedt hirre, hogy a szocialisták leselkednek az obstrukció Ahasverusaire és a maguk módja szerint éreztetni akarják Szederkényiékkel a szocialista kemény kéz politikáját. Bolond mese ez a hir, minden valószínűség szerint, de a folyosón szívesen kolportáltak s tulszás nélkül állítható, hogy a hir megfelelt a folyosói közóhajnak. Hogy azonban az ülés s az ujesztendő ilyen jól kezdődött, már-már engesztelőnyebb lett a folyosó. Csakugyan már odáig jutottunk, hogy két záróbeszéd háromnegyed óra alatt le van őrölve! Hiszen akkor még jóra fordulhat minden.

Am korai volt az öröm.

Van az obstrukció sok száz feledésbe merült thémája között egy, amely végigkigyózik az egész esztendő s mindjárt bajt csinált. Ez a téma, néhány szóba foglalva, így jeyezhető fel: „minden jognak forrása a nemzet!” Chlopy óta ez az állandó téma. Az első megjegyzés az volt rá, hogy fölszleges ezt hangoztatni, mert törvényeink régen kimondták. A kigondoló-bizottság mégis belevette szövegező munkájának keretébe s ott ez a téma összeveszejtette a régi szabadelvűeket és az

Apponyistákat. Aztán a szabadelvűpárt emlékezetes konferenciáján, mikor Apponyi nagynehezen elaltatta lelkiismeretét és a kényszerűség harapófogójával ki hagyta magából vétetini azt a nyilatkozatot, hogy megnyugszik Tisza István kijelentéseiben: — új formában találkozunk ezzel a témával. Akkor ugyanis azt mondta Apponyi, hogy nem bánja hát, mondjon a pártkonferencia akármit, de házhatározatban ne akarják a felségjogokra vonatkozó törvényes felfogást gyöngíteni, mert akkor ki kellene lépnie a pártból. Hasonló szellemben nyilatkozott a Házban *Rakovszky István* is. Azt lehetett tehát hinni, hogy ez a téma lekerült a napirendről. De nem így történt. Mikor a Kossuth-párt a hare rendkívüli eszközeinek letételéről tárgyal, megállapodás történt, hogy a felségjogok eredetére vonatkozó deklaráció, mint az ujonemegajánlás egyik föltétele, a törvényhozás termében megismételtessék. Kossuth határozati javaslatot fog beterjesztés, Tisza hozzájárul s így mégis házhatározat lesz abból, amit Apponyi nem szánt annak. Az ominózus thémának története azonban itt sem végződik. Az történt, hogy a megkötött béke miatt neheztelő *Barabás Béla* megelőzte Kossuth Ferencet, beterjesztette vitaközben a felségjogokra vonatkozó határozati javaslatot, sőt kijelentette, hogy amennyiben a kormány nem járulna hozzá, a Kossuth-párt újból megkezdi az obstrukciót. Ismeretes, hogy ekkor Kossuthék pártkonferenciát rögtönöztek és rávéttek *Barabás Bélát*, hogy elhírtelenkedett határozati javaslatát vonja vissza. Megtette. De a téma tovább is bajt csinált. *Lendl Adolf* beszédre készült s jobb ötlet hiányában előkészítette magának az Apponyitól elutasított, Kossuthól elfogadott, *Barabás*ól visszareklamált határozati javaslatot. De meg volt már irva a sors könyvében, hogy ez a határozati javaslat mindig vándoroljon s mindig bajcsináló legyen. *Lendl* még tartogatta fészékében a kész határozati javaslatot, mikor *Holló Lajosra* került a szólás sora és *Holló* egyszer csak, már beszéd közben, észre vette, hogy nincs határozati javaslata. Sugott a szomszédjainak, hogy kerítsenek neki egyet. A szomszédok azután, nem akarván egy új határozati javaslat kigondolásán törni a fejüket, egyszerűen kölcsönkérték a *Lendl* Adolftól. Így a vándorló javaslatot *Holló Lajos* nyujtotta be, holott előzőleg egész beszédében ócsárolta ugyanazt. Ez már elég pikáns fordulat volt, de a téma furcsa kalandjainak sorozata még itt sem fejeződött be. Mert másnap *Nyíró* honvédelmi miniszter szóba hozta a véletlenül *Holló*hoz került határozati javaslat dolgát akkor

tozatban. Ugy tetszik, hogy a Nero korát festi és tényleg tömördek adalékokat foglal össze Róma hanyatlásáról; de a római színek mögül egyszerre csak kivigyorog a mai nyomorúság képe, a mai tömegnyomor torz ábrázata, a modern rabszolgák insége, — és tisztán látjuk, hogy ez a sok valóság itt mind szimbolum; hogy a római világ itt nem objektíve tükröződik, hanem az érző és reflektáló költő szánalmán és haragján keresztül; hogy ez csak félig a pogány Róma és az első század Krisztus születése után, mert a másik fele a keresztény Páris, London, Berlin, Budapest és a huszadik század; hogy ez nem kizárólag a megromlott római erkölcsök drámája, hanem egyuttal szatirja és elégiája az egész javithatatlan emberiségnek.

Ezek után világos, hogy *Palágyi* művében hasztalanul keresnők azt, amit drámai jellemzésnek mond a szabály. Drámailag koncepiált és kidolgozott egyént, aki középpont gyanánt tartaná össze az egész darabot, itt nem találunk. Az individuális egységet itt a tömeg egysége helyettesíti és ez a tömeg nem más, mint a szerző maga. A szerző szívében fölbuzogott, megáradt keserűséget és panaszt visszhangoztatók rimes trocheusokban, jambusokban és daktilusokban.

Elhiszem, hogy esztétikai elv és az antik költészethez való vonzódás vitte szerzőt a klaszszikus formák felé. De nemcsak ez az oka, hogy darabjában mindvégig szerepelteti a kórusokat. Ennek az oka mélyebben rejlik: a szerzőnek szüksége van arra, hogy, lírai természetéhez híven, mennél ritmikusabban öntse ki azt, amit érez és gondol. Ez a sok kórus mind egy-egy költemény. Akiben erős drámaiság van, az nemcsak a kórusokat veszi át az antik tragédiából, hanem az egyéni jellemzésnek azt az erejét, a pszichológiai rajznak azt a művészetét is igyekszik megközelíteni, amiben *Aischilos* és *Szofokles* épp olyan nagyok, mint *Shakespeare* és *Schiller*.

A *Rabszolgák* egész cselekvénye annyi, hogy

Marcus rabszolja megöli urát, *Pedanius Secundust*, Róma volt prefektusát, aki Marcus kedvesét, *Li-viát*, meggyalázta. A gyilkos rabszolja elmenekül. A római szenátus kimondja, hogy szigoruan kell alkalmazni a törvényt: egy rabszolgáért valamennyi felelős. *Pedanius* összes rabszolgái kintpadon és keresztján haljanak. A rabszolgák pártjára csak az agg *Memmius Regulus* szenátor áll, de a polgárok annál hevesebben kelnek védelmükre. Miután az elfogott Marcus megöli magát, kitor a lázadás. A szorongatott szenátorokat Nero menti meg, de csak azért, hogy kedvese, *Lucia* tanácsára, valamennyit megfoszssa rangjától és a megunt intrikusok helyére új cselészököket és tányérnyalókat állítson. A böles *Senecát* is halálra itéli az örjöngő imperátor és *Seneca* halálával végződik a drámai költemény, miatt a színpalak közül behallik a világót átalakító keresztényiség allelujája.

Eredetileg a titánok lázadásával végződött, akiket *Jupiter* legyőz s akik hatalmas átkot mondanak rá. Ez a befejezés stilszerűbb. Kár, hogy technikai akadályok miatt el kellett ejteni. De a mostani finálé is szép és poétikus. Különösen a színpalak közt énekeit kórus teszi azzá. A mű ereje és értéke a tizenkét egymásba folyó jelenet díkeijában rejlik. *Pedanius Secundus* temetésén a hitvány szenátorok gyászbeszéde és vitatkozása mesteri részlete a darabnak. Marcus elbeszélése megható és a lázadás forrongó kezdete, majd a kitorés maga tüzes színekkel festi az elkekeredett tömeg iszonyu szenvedélyét. A rabszolja-panaszok komorságába sok nemes és böles gondolat vegyül. A közönség érzi, hogy költő beszél hozzá, akinek eszméi, ideáljai és nagy meggyőződései vannak. S akárhogy vélekedjenek is erről a kísérletről, senkinek tagadhatja, hogy olyan szerző áll a színpadon, aki bacális hatásvadászat helyett a poézis legnemesebb eszközeivel dolgozik.

Az előadás úgy folyt le, mint az antik görög színpadokon: egy színen, magas lépcsőkön nyugvó és háttérbe helyezett terrázon, változtatlan díszletekkel. A színpad tágas csarnokot tüntetett föl, közepén nagy és széles kapuval. Hatásos, izgalmas jelenet volt, amikor ezt a roppant kaput a szenátorok ellen föllázadt polgárok és rabszolgák darabokra törték. Általában csak a legnagyobb dícséret hangján szólhatunk *Heszi Sándor* rendezéséről, akit odaadó munkájában *Somló Sándor* és *Tóth Imre* is jelentékenyen támogatott. *Pedanius* haldoklása és temetése, a rabszolgák és római szoldosok szembeállításai, Marcus halála nyílt színen, Nero megjelenése és végül a *Seneca* holttetésére ragyogó nap, amint fölkél Róma kupolái mögül: tele volt színnel, festői pompával. A tömegek mozgásában is megvolt az erő, az eleven hullámlás.

A Nemzeti Színház legkiválóbb tagjai mind résztvettek a bemutatón, de kiemelkedőbb szerep az egyik sem jutott, *Berey* kivéve, aki Marcus tragikus jelenetét elragadó hévvel játszotta. *Márkus Emilia* is nagy volt a maga kis jelenetében. (Az örült *Liviát* játszotta megrázó hatással.) Gyönyörűen szavalt *Mihályfi* mint karvezető; *Gal* egy pár vonással remekül jellemezte *Nero* és *B. Lenkei* Hedvig a verszomjas *Luciát*; nemes páthosszal beszélt *Seacsay* mint *Seneca*, *Pethes*, *Baló*, *Hetényi*, *Pálfi*, *Mátvai*, *Náday*, *Gyenes*, *Dezso* és valamennyien teljes odaadással mondták el csekély szerepeiket. Kitűnően működött az Operaház pompás zenekara és végyes kara. Általában a kísérő zene rendkívül emelte az előadás érdekességét és hatalmas tapsokat kapott. Erről más kollégám ír a színházi rovatban.

Nagy és fényes közönség volt jelen a bemutatón. *Palágyi* Lajost az első rész után és az előadás végén is többször kihívták.

Holló közbeszólván, olyanforma megjegyzést tett, mintha maga sem tartaná izlésével megegyezőnek, hogy miképpen jutott a javaslatához, s így azt hitte mindenki, hogy vissza fogja vonni. Amde az obstrukció legnagyobb rajongója: Kaas Ivor magánkörben kijelentette, hogy mihielyt Holló visszavonja a kalandos határozati javaslatot, ő nyomban magáévá teszi. Erről persze csak az obstruktorok tudtak.

Igy álltak a dolgok maig. Ma pedig megálapodásra kellett jutni, hogy mi történjék tehát a viharos előéletű javaslattal, mely ezidőszorint bal-közről Holló Lajossal van összeházasodva? Tisza István lojálisan fölkereste Kossuthékat s rájuk bízta, hogy szabják meg a követendő eljárás formáit. Két felfogással találkozott. Az egyik felfogás az volt, hogy a határozati javaslat a fontos, nem a benyújtó neve. Meg lehet esetleg bélyegezni az eljárást, de el kell fogadni a határozati javaslatot. A másik felfogásnak Polónyi Géza volt a barangozója. Azt hirdette, hogy egyszerűen át kell helyezni a határozati javaslat fölött való érdemleges döntést az ujoncmegajánlásról szóló javaslatához, ahol majd Kossuth fogja előterjeszteni.

— Száz precedens van az ilyen áthelyezésrel — mondta Polónyi.

S az ő álláspontja győzött. Tisza István azt jegyezte meg, hogy neki egészen mindegy. Mikor tehát a záróbeszédnek leperegtek, a miniszterelnök fölkel s egészen olyan értelemben nyilatkozott Holló határozati javaslatáról, amint azt Kossuthék Polónyi tanácsára kívántak. De vihar lett belőle. Sorra ugráltak fel az obstruktorok, de velük ismét egy csatasorban Rakovszky István és Lengyel Zoltán is, hogy tiltakozzanak a döntés illetően elhalasztása ellen. A házszabályok alapján hangsúlyozták, hogy az egyszer beadott határozati javaslatot vagy el kell fogadni vagy le kell szavazni, de el kell intézni. Ha pedig elintézték, akkor a szabályok értelmében ugyanabban az ülészakban nem hozható ismét szóba. A néppárt azonfelül gunyosan tüzelt, hogy Kossuthnak nincs privilégiuma s a határozati javaslat akkor is határozati javaslat marad, ha Holló adja be, nem Kossuth Ferenc. Ezen a ponton már testvérharc lett a konfliktusból. Néppártiak és Ugronisták a Kossuth-párt ellen támadtak, mely azonban éppen séggel nem hagyta magát, Lukács Gyula beszédében egyenesen stíliknek bélyegezte a Hollóék manőverét. Endrey Gyula pedig harsányan kiabálta:

— Ellopták a javaslatot, miután leszidták!

A lárna közben Tisza István papírra vetette a maga indítványát s most írásban ismételte meg. Ez újabb támasztott.

— Vitazárás után nem lehet indítványt beterjeszteni.

Lengyel Zoltán beszédében azt jegyezte meg: — Ha a miniszterelnök indítványt terjeszt be, ezt nem mint miniszterelnök, hanem mint képviselő teszi. Ha egyik képviselőnek joga van vitazárás után indítványt tenni, joga van a többinek is. Ezen az alapon én egymagam évekig is elobstruolok.

Micsoda frenetikus tapssal hódoltak az obstruktorok már ennek az akadémikus kijelentésnek is! Hiszen ha ők Lengyel Zoltánt megnyerhetnék! S Zboray ezt a célt szolgálta, mikor közbeszólt:

— No téged kidobnak a pártból!

Polónyi Géza most előhozakodott a precedensekkel. És hivatkozott arra, hogy amennyiben Hollóéknak igazuk volna, akkor a kisebbség például megteheti, hogy ma beterjeszt egy határozati javaslatot a civilista leszállításáról, ezt a többség kénytelen volna leszavazni, de már akkor ebben az ülészakban nem is volna többé a civilista tárgyalható.

Az obstruktorok dühösen lármáztak. Bartha Miklós közbekiáltott:

— Azt is indítványozhatják, hogy engem innen kidobjanak!

Polónyi gunyosan felelt:

— Erre az indítványra én azt mondanám, hogy nincs helyén, de mások esetleg helyeselnék.

Hogy még gunyolódni is mert, az obstrukció elleniek egész haragjával Polónyi ellen fordult.

— Mennyi bajt okoz nekünk a Belváros! — célozgatott Rakovszky.

— Felléphetek én Csornán is! — vágott vissza Polónyi.

— Ne fogadkozzék, mert nem tartja meg!

— Mi tetszik?

— Hogy ne fogadkozzék. Én az eskümet és a szavamat meg szoktam tartani — epéskedett Rakovszky.

Polónyi most már gorombán vagdalkozott mindenfelé s szakadatlanul disputált a mellette összesereglett obstruktorokkal. Sokáig csak vele volt baje a harcok ellenzéknek, de mikor az elnöklő Feilitzsch a miniszterelnök indítványának formai jogosságát próbálta a házszabályokból igazolni, az obstrukció dűhe és indulata az elnök ellen fordult. Rakovszky felugrott, Lengyel felugrott, Kaas kacagott, Zboray a padokat verte s volt lárna, de rettenetes.

Holló Lajos pedig a rendező nyugodt szemével névén a jól fejlődő szituációt, felküldött Molnár Jenővel egy rég nem látott ivercskét az elnökhöz:

— Zárt ülést kérünk!

És boldog volt a kis obstrukciós tábor. Zárt ülés lesz! Ah! Zárt ülés! Milyen régen nem volt már zárt ülés. És most lesz. Ah — csak Rakovszkyknak és Lengyel Zoltánnak kellett bejönnie, mindjárt más világ van itt!

S mialatt az elnök felszólította a karzatok látogatóit, hogy távozzanak, még valami történt.

Egy hang leszólt a karzatról:

— Éljen az obstrukció!

Ah, még van egy ember az országban, aki élteti az obstrukciót! Tehát még egy örvendetes meglepetés, és éppen azon a napon, mikor a szocialisták erős kezéről szálltak ijesztő hírek! (Aki a karzatról lekiáltott, egy király-utcai szobafestő volt, akit a szünet alatt az elnök kihallgatott és aki azt mondta, hogy nincs fölbőlve, szíve szerint éltette az obstrukciót.)

Denikve, volt a szünet alatt miről beszélni. Pedig már akkor Kossuthék megállapodtak egymás közt, hogy visszatérnek eredeti szándékukhoz, nem firtatják Holló eljárását, hanem megszavazzák a határozati javaslatot. Ezt közölték Tisza Istvánnal is. Az incidens tehát tárgyat veszített s a kis viharok vége volt, mielőtt megkezdődött volna.

De előbb át kellett esni a zárt ülésben.

Az így még érdekesebb volt. Mert Tisza István a zárt ülésben kijelentette, hogy nem ismer hiúságot s ha hibázott, jóvá is teszi. Miután pedig indítványával csakugyan tullepte a házszabályok keretét, vissza is fogja vonni. Még pedig férfiasan, nyílt ülésben.

A folyosóra is kihangzott az a hatalmas éljenzés, melylyel Tiszát még a harcok ellenzék is jutalmazta.

S ott, a zárt ülésben Rakovszky István emelt hangon szólt:

— Ez férfias cselekedet volt. A jó együttműködés lehetőségének hajnalodását látom én a miniszterelnök ur nyilatkozatában s meghajtom előtte az ellenzék lobogóját. Nem habozom kijelenteni, hogy a miniszterelnök urban, noha ellenfelem, ezek után több a bizodalom, mint az elnök urban.

Nosza, Feilitzschra vetette magát a miniszterelnökkel szemben megpuhult obstrukció.

— Ki vele!

— Mondjon le!

— Mindenre kapható!

— Azt is helyeselnék, amit maga a miniszterelnök is sérelemnek ismer el!

Legjobban tüzelt Feilitzsch szűkebb honfirtára: Bartha Miklós. Feilitzsch csak hagyta magára zuhogni a lármát, de a végén (az elnöki székéből szokatlan hangon) leszóltott:

— Bartha úrtól tisztességet nem tanulok.

Különben a zárt ülés most már gyorsan bevégeződött s az ismét megnyitott ülésben Kossuth Ferenc nagyon finoman kapesolta nyilatkozatát Rakovszkyknak abba a megjegyzésébe, hogy Kossuthnak sem jár ki privilégium. Azt mondta:

— Csakugyan nem kérek privilégiumot, még azt se, hogy a magam eszméjét magam nyújthassam be. Eppen azért elfogadom Holló határozati javaslatát.

A negyvennyolcas párt tüntetve tapsolta Kossuthot, amire a csatanyerésében is vesztes Ugronisták azzal feleltek, hogy ők meg Tisza Istvánt ünnepezték, aki most csakugyan nyílt

ülésben is kijelentette, hogy jó szándékkal bár, de tullepte a házszabályok korlátait s van benne annyi férfiaság, hogy ezt jóvá is tegye. Sulyt fektet rá, hogy ezt nyílt ülésben megtegye, mert a szabályokat szigorúan meg kell tartania mindenkinek.

Az egész Ház lelkesen éljenze Tiszát.

De azért — szavazás ma sem volt. A viharban Hollóéknak sikerült kellő számu aláírásokat gyűjteni, hogy névszerint való szavazás s annak is másnapra való halasztását kérhessék. Mivel pedig a szavazások sorrendjében elsőnek Rakovszky halasztó természetű indítványát kell szavazás alá bocsájtani s a névszerint való szavazást erre kérték: — ezzel az egy elhalasztott szavazással az egész javaslatanyagot áthelyezték holnapra. Ha akarják, megtehetik Hollóék, hogy holnap éppen csak Rakovszky indítványa fölött szavazzanak, de aztán magára a törvényjavaslatra megint névszerint való szavazást és egyben halasztást is kérnek. Akkor az első katonai javaslat fölött, tünep esvén közben, csak csütörtökön történhetik meg a szavazás.

S ezt a játékot azon a napon engedik meg maguknak, mikor Rakovszky István meghajtotta a miniszterelnök előtt az ellenzék lobogóját! Már vagy a lobogóban van hiba, vagy a meghajtóiban...

A képviselőház ülése január 4-én.

— Kezdete délelőtt 10¹/₂ órakor. —

Az ülést Jakabffy Imre alelnök nyitja meg, aki a jegyzőkönyv hiteltelisése után az irományokat terjeszti elő, majd pedig, hónap eleje lévén, a választ váro interpellációkat olvastatja fel.

(Három kormány restanciája.)

Ugron Gábor kifogásolja, hogy a kormány tagjai nem válaszolnak az interpellációkra, sőt arról sem nyilatkoznak, hogy szándékoznak-e válaszolni azokra a függőben lévő interpellációkra, amelyeket a Széll-és a Héderárv-kormány tagjaihoz intéztek.

Gróf Tisza István miniszterelnök rövidesen annyit jegyez meg csupán, hogy a kormány minden tagja tudja kötelességét és a függőben lévő interpellációkra a válaszokat meg fogja adni, amint a képviselőház tanácskozásai rendszerbe jutottak. (Helyeslés a jobboldalon.) Addig, amíg ez nem történt meg, nem fogja a Háznak idejét az interpellációkra való válaszóással elfoglalni. (Helyeslés a jobboldalon, zaj a baloldalon.)

Madarász József kijelenti, hogy nem engedhető meg, hogy a kormányelnök izlésétől függjön annak a megállapítása, vajjon a tanácskozás a kellő mederben folyik-e vagy sem?

Rakovszky István szerint a kormányelnök nyilatkozata a házszabályokba ütközik, mert ezek elrendelik, hogy a kormány tagjai a hozzájuk intézett kérdésekre harminc napon belül feltétlenül válaszolni tartoznak.

Szederkényi Nándor kijelenti, hogy az obstrukció nem sérti a házszabályokat és ha a miniszterelnök azt mondja, hogy itt nincs rend, a házelnökséget vádolja, mert a renden örökönni az elnök kötelessége.

Jakabffy Imre elnök kijelenti, hogy az elnökség időről-időre felkéri a minisztereket, hogy az érintetlen interpellációkra válaszoljanak és meg fogja ezt tenni a jövőben is. Majd bejelenti, hogy az ülés végén Bakonyi Samu sürgős interpellációt fog előterjeszteni a miatt, hogy a debreczeni 39-ik gyalogezredben vizsgálatot indítottak a Szabadság-szobor megkoszoruzásának gyanúja miatt.

(Új törvényjavaslatok.)

Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter: Törvényjavaslatokat terjeszt elő kereskedelmi és forgalmi viszonyainknak Olaszországgal való ideiglenes rendezéséről, a pozsony—dunaszerdahely—komáromi vasut engedélyének egyesítéséről, a kaba—náduvvari vasutról, a cinkotai vasutnak Kőbányáig való kiterjesztéséről.

Neményi Ambrus, a pénzügyi-bizottság előadója bemutatja a bizottságnak jelentését az 1903. évi költségvetésről.

(Az utolsó záróbeszéd.)

E kitérések után az ujoncjutalek mennyiségének megállapításáról szóló törvényjavaslat folytatódások tárgyalására térnek át.

Holló Lajos ellenindítványt nyújtott be, amely szerint mondja ki a Ház határozattal, hogy Magyarország minden jognak és így a védszervezetben a vezérleti és vezényleti nyelvre vonatkozó jognak is forrása a törvényhozásban kifejezésre jutó nemzeti akarat.

Ezt az ellenindítványát okolta meg. Történelmi fejtegetésekbe bocsájtotta. Eimondja, hogy a Habsburg-házból való uralkodók hogyan rakták le hatalmuknak alapjait és azt bizonyítja, hogy a magyar törvényhozás-tétel a katonai kérdésekben századokon át több-kevésbé sikerrel küzdött az uralkodó akaratát ellen. Nem lehet tehát azt mondani, amit Tisza állított, hogy a hadsereg magyarságáért vivott alkotmányos küzdelem mindig meddő volt.

Majd a Kossuth-párt obstrukciójának leszereléséről beszélt. Eszébe jut az a bíró, aki 1849-ben kihirdette a népeknek, hogy: — Ha a ráció jönnek, meg fogjuk magunkat adni, de ha nem jönnek, akkor

védni fogjuk magunkat az utolsó csepp vérünkig. A Kossuth-párt is szembeszállt a oszászári hatalommal, de mikor azt látta, hogy csakugyan nyíltan szembeállt a oszászári akaráttal, akkor letette a fegyvert. (Taps a baloldalon.) A harcias ellenek folytatni fogja a küzdelmet. A javaslatot nem fogadják el. (Éljenzés a baloldalon.)

Elnök: Az ülést öt percre felfüggeszti. Szünet után Bartha Miklós arra való vonatkozással, hogy az uralkodó a politikai helyzetéről ninosen eléggé félvilágosítva, újból ajánlja egyszer már megindokolt feliratú javaslatának elfogadását. Ery eddig meg nem cáolt hí szerint a válság folyamán egy magyar államirőfi őszinte felvilágosítással lépett egybeben az uralkodó elé az 1867. évi XI. törvény-cikk nemzeti magyarizációról. Mikor a magyar hadseregről, a magyar zászlóról, a magyar szolgálati nyelvről szolt, a király így kiáltott föl: „Harmiao esztendőn keresztül erről nekem senki sem szolt!”
Baró Kaas Ivor: Nagyon jellemző!
Bartha Miklós: Ebből látszik, hogy az ndvar tanácsosa mindaddig mily tukarok voltak az őszinteségen. Ezután több régi törvényekkel bizonyítja a nemzeti követelések jogosultságát. A javaslatot nem fogadják el. (Éljenzés a baloldalon.)

(Vihar a „stikli” miatt.)

Gróf Tisza István a benyújtott ellenindítványokra reflektál és kéri a Házat, mellőzze azokat, a Holló Lajos határozati javaslatának kivételével. Ez a határozati javaslat aonos azzal az indítvánnyal, amelyet Kossuth Ferenc annak idején tett. Már akkor is kijelentette, hogy ellene kifogása ninosen és ezt teszi ezentul is. Egyébként hasonló határozatot provokált ma id az unjomegajánlásról szóló törvényjavaslatnál. Kéri a Házat, hogy a Holló-féle határozati javaslatot ne vessse ugyan el, de mellőzze, azaz ezidőszereint ne döntsön lelette érdemileg. (Helyesítés a jobb-oldalon.)

Lengyel Zoltán utal arra, hogy a házszabályoh szerint ez nem lehetséges. A határozati javaslatot vagy el kell fogadni vagy el kell vetni. (Helyesítés a baloldalon.)

Rakovszky István hasonló szellemben beszél és tiltakozik az ellen, hogy Kossuth Ferenc határozati javaslatát itt e Házban privilégiumot képezzenek.

Kossuth Ferenc kijelenti, hogy sohasem vindi-kált magának szabadalmakat.

Zboray Miklós: A miniszterelnök azonban megadja önnek! (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Kossuth Ferenc: Holló javaslata szószerint azt a megálapodást tartalmazza, mely a miniszterelnök és szoló pártja közt létrejött.

Baró Kaas Ivor: Ahá!

Kossuth Ferenc: Nyilvánosan állapítottuk meg. (Zaj.) Olyan bolond képviselő ninos, aki több jogot vindi-kált magának, mint amennyi a többinek kijár. Itt megálapodásról van szó csupán, amelynek elintézése a Házba való. Ugy kontempláltak ezt, hogy a határozati javaslat elfogadása vagy elvetése előfeltétele legyen az unjomegajánlásról szóló törvényjavaslat megszavazásának vagy elvételének. (Helyesítés a szélsőbaloldalon.)

Polónyi Géza utal arra, hogy a e felett a határozati javaslat felett a Ház most érdemben szavaz, akkor ebben a ciklusban döntésre többé nem kerülhet. Egyébként is Holló a vita tárgyát képező határozati javaslatot csak véletlenül nyújtotta be, nem is tudta, mit oszattatnak kezébe. Ezeknél fogva csatlakozik a kormányelnök indítványához. (Helyesítés a szélsőbaloldalon.)

Gróf Tisza István: Hogy a házszabály rendelkezéseinek minden tekintetben elég téssek, írásban nyújtja be indítványát, amely szerint a Ház Holló határozati javaslata felett az unjomegajánlásról szóló törvényjavaslat tárgyalásakor döntsön majd. (Helyesítés a jobb- és szélsőbaloldalon. Nagy zaj az Ugronpárton.)

Ugron Gábor kifogásolja az indítványt, mert a szavazásnak most még nem érkezett el az ideje és így nem időszérü.

Holló Lajos beismeri ugyan, hogy a ő beszéde a határozati javaslattal ellentétben áll, mindazonáltal fenntartja, mert ehhez joga van és jogkörét oszorbitatni nem engedi.

Lengyel Zoltán ellenzi a kormányelnök indítványának előterjesztését, mert az szerinte házszabályba ütökzik. Ha a miniszterelnök a vita berekötése után indítványt nyújthat be, akkor ugyanaz a joga más képviselőnek is megvan s akkor ezen az alapon ő egymaga két esztendőig viszi tovább az obstrukciót. (Nagy derűtség az Ugronpárton.)

Zboray Miklós: No, téged is kidobnak a pártból.
Lukacs Gyula egy praecedens emlit fel, annak a támogatásánál, hogy a kormányelnök indítványa nem ütökzik bele sem a házszabály szellemébe, sem pedig rendelkezéseibe. Sok évvel ezelőtt egy kormány-párti képviselő így annekfálta el a mérsékelt elleneknek előre ismert határozati javaslatát. A Ház akkor elítélte az ilyen stiklit, most is pálcát kell törni a stikli felől.

Gróf Batthyány Tivadar szintén a házszabályokhoz kér szót.

Polónyi Géza (Bartha Miklóshoz fordulva): Mit támadtok mindig a személyemben? Bántottalak én benneteket vagy téged? (Nagy zaj.)

Bartha Miklós: Hagyj nekem békét.

Rakovszky István: Mennyi bajt csinál nekünk az a Belváros! (Nagy zaj.)

Polónyi Géza: Fellelphetek én Csornán is.

Rakovszky István: Csak ne fogadkozzál, mert nem tartod meg.

Polónyi Géza: Mi tetszik?

Rakovszky István: Én az eskümet és a szavamat meg szoktam tartani.

Polónyi Géza: Én is. (Folytonos zaj.)

Gróf Batthyány Tivadar: Szivesen beszélnek már, ha Polónyi Géza megengedné.

Buzáth Ferenc: Osináljon az elnök rendet.

Baró Fellitszsch Arthur elnök: Buzáth képviselő ur ne avatkozzék az elnök jogkörébe.

Gróf Batthyány Tivadar ezután kifejti, hogy a miniszterelnök javaslata sérti a házszabályokat.

Elnök: Az elnökség kíván egész röviden nyilatkozni. (Zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Az elnök!) Csendet kérek, t. képviselő urak. A házszabályoknak 214. §-a, de az 1843-ik évi III. t.-c. 26. §-a világosan egy intézkedik, hogy a miniszterek bármikor felszólalhatnak (Ugy van! jobbfelől). Ez joguk a házszabályok szerint, de egyszersmind törvényben biztosított joguk is és ebben különbözik ez a jog a t. képviselő urak jogától. Ezt kívánom Lengyel Zoltán képviselő urnak megjegyezni. (Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Kérem, méltóztassanak csendben meghallgatni az elnököt. Ami a miniszterelnök urnak beadott indítványát illeti, az nem bir ellenindítvány jellegével, hanem egyszerűen egy beadott és szavazás alá kerülendő határozati javaslat a vele közvetlenül kapcsolatos más törvényjavaslattal kerül döntés alá. (Zaj és ellentmondások a szélsőbaloldalon.) Alapul ez azon a gyakorlaton, hogy a miniszter urak az általános vita bezárása után is adhatnak be törvényjavaslatokat, azokat vissza nem vonhatja, vagy indítványozhatja, hogy azok szavazása elhalasztassék. Amióta a t. képviselőház működik, a régi és a jelen házszabályok alapján is tudvalevőleg mindig az a gyakorlat tarlatott lenni, hogy az ilyen indítvány épp egy elfogadott és javaslatnak és hasontermészetű indítványnak tekintetett, amilyenek kell, hogy tekintse a Ház a miniszterelnök urnak ezt az indítványát. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Mindig elfogadta a Ház azt, hogy a miniszter urak a tárcájuk keretébe tartozó törvényjavaslatok letárgyalása után és az avval szemben beadott indítványokat és határozati javaslatokat illetőleg megtették a maguk nyilatkozatait és elfogadásra vagy visszautasításra ajánlották. Tehát ezek a praecedensek merülnek most fel és ugyanezen a duktuson megy most át a dolog. Nem a törvényjavaslatra vonatkozó indítványt tett a miniszterelnök ur, hanem már a 223. §-al kapcsolatosan egy a kérdés fellevésére vonatkozó indítványt. (Nagy zaj és ellentmondások a bal- és szélsőbaloldalon.)

Rakovszky István: A házszabályokhoz kérek szót! (Zaj jobbfelől.)

Elnök: Csendet kérek, t. képviselő urak, mig befejezem. Ennek alapján akkor, amikor én a szóban lévő törvényjavaslatot, az avval szemben beadott indítványokat és határozati javaslatokat illetőleg a kérdést szavazásra fel fogom tenni, nagyon természetesen azon résznél, ahol a határozati javaslatok mikénti elődésre teszem fel a kérdést, a miniszterelnök ur indítványa is szavazás alá fog kerülni. Tehát amint a szavazás megindult, akkor többé beszédet tartani, szavazatot indokolni nem lehetvén, nagyon természetes, hogy ennek is előzőleg kellett megtörténni. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) Ezt azért kívántam a t. Házsal tudatni, hogy a Ház a házszabályok értelmezése tekintetében tájékozva legyen. (Helyesítés jobbfelől. Zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Hohó! Zárt ülést kérünk!)

Husznál több képviselő zárt ülés elrendelését kéri, tehát azt elrendelem és az ülést a karzatok kiürítéséig felfüggesztem.

A zárt ülés.

Szederkényi Nándor utal arra, hogy a zárt ülést annak a tisztázására kérték, hogy a házszabályok kezelésénél megeshetnek-e oly megiepetések, aminő most fordult elő. A házszabályok értelmében a szavazásnak kellett volna követnie, a miniszterelnök azonban szelőljogon indítványt terjesztett be, amihez nem volt joga. Kéri a kormányelnököt, vonja vissza indítványát.

Gróf Tisza István kijelenti, hogy sokkal nagyobb súlyt helyez arra, hogy a házszabályok a legszigorubbán végrehajtsanak, semhogy bármiféle hiuság visszatartaná attól, hogy hibát reparáljon. A

kérdés egyszerűsítése okából tette meg indítványát. Most belátja, hogy indítvány a vita bezárása után csak a kérdés fellevéséhez tehető és hajlandó ezt nyilt ülésben is kijelenteni. (Általános, élénk helyeslés.)

Rakovszky István Tisza eljárását férfias, nyilt oseekedetnek jelenti ki és meghajtja előtte az elismerés zászlaját. Polónyi Géza megvédelmezte volna azt az eljárást, amit maga a miniszterelnök is hibásnak ismert el.

Polónyi Géza: Majd megfelelek.

Rakovszky István: Tisza István nyilt eljárása több bizalmat gerjeszt, mint az elnöké. (Folytonos kiáltások: Mondjon le az elnök! Nem való arra a helyre! Mindenre kapható! Ki vele!)

Elnök: Kijelenti, hogy nem interpretálta helytelenül a házszabályt, ő csak cítilta, hogy a kormányelnöknek volt joga felszólalni. Ezt Lengyel szemben annunciatla.

Bartha Miklós: Kompromitálta az a helyzet. (Zaf.)

Kubinyi Géza: Ne larmázzon mindig.

Elnök: Rakovszky térdreérette. Tévés, amit neki Rakovszky imputált. Bartha Miklóstól se a tiszteesség, se a beesült dolgában soha tanítást nem fogad el. Tiltakozik az ellen, hogy házszabályt sértett volna.

Polónyi Géza szerint számtalan praecedens van arra, hogy a kormányelnök a szavazás előtt kérte, hogy az indítvány felett ne itt, hanem más helyen szavazzanak. Ha a Ház elfogadja a miniszterelnök indítványát, a házszabályon nem esett volna sérelem.

Elnök a zárt ülést berkesztette és ismét nyilt ülés következett.

(A megoldás.)

Elnök: Az ülést újból megnyitom. Kossuth képviselő ur személyes kérdésben kér szót.

Kossuth Ferenc: Minthogy az én csekély személyemmel hozott összekötésbe az a vita, amely lefolyt, legyen szabad egy rövid kijelentést tennem. (Halljuk! Halljuk!) Midőn én és az a párt, amelyhez tartozom, itt a nyilt üésen az igen t. miniszterelnök ural abban állapotunk meg, hogy az ország alkotmányos jogait megvédő kijelentés egy házhatározattal is szentesítették, mi abban a nézetben voltunk, hogy ennek sokkal nagyobb fontossága lenne, ha ez mint az unjomegajánlás feltétele kötetnék ki és hozatnék meg. Azért halasztottam a határozati javaslat benyújtását erre az időpontra.

Minthogy azonban Holló Lajos t. képviselőtársam sietett idő előtt magáévá tenni az általam jelzett és benyújtandó indítványt, és minthogy ez a tény itt kiterjedt házszabályvitára adott alkalmat és egy bizonyult helyzetet teremtvén, kockáztathatja magát azt a tényt is, hogy ebben a képviselőházban létrejőjön határozatiilag az a jogvédelem, amelyre én nagy súlyt helyezek, (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) és minthogy annak is bizonyosságát akarom nyújtani, hogy én magamnak abszolote semmi előjogot nem kívánok biztosítani, meg azt sem, hogy a saját eszmémet magam valóisithassam meg, és nem pedig más valaki. (Hosszszantartó zajos helyeslés, éljenzés és taps a jobb- és szélsőbaloldalon.) Csakis az ország érdekeit és jogvédelmét tartván szem előtt, magam is hozzájárulok Holló Lajos indítványához. (Zajos helyeslés és éljenzés a jobb- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: A miniszterelnök ur kíván nyilatkozni.

Gróf Tisza István miniszterelnök: T. képviselőház! Az általam beadott indítványt visszavonom. Visszavonom először azért, mert a most felhangzott kijelentés után tárgyalanná vált, de visszavonom másodsor azért is, — súlyt helyezek rá, hogy ez a Ház naplójában konstataiva legyen — mert a dolog nyugodt áigondolása után, (Élénk helyeslés a néppárton és a szélsőbaloldalon.) arról győződtem meg, hogy azon indítványnak benyújtása nem felelt meg szigorúan a házszabályoknak. (Helyeslések a néppárton és a szélsőbaloldalon.) Én t. i. abban a meggyőződésben vagyok, hogy érdemleges indítványok csakis a vita bezárása előtt adhatók be, egyetlen egy kivétel van, a kérdés fellevésére vonatkozó indítvány, ez tehető meg a kérdés fellevése körüli vita kapcsán. Ez azonban csakis a legszigorubbán értelmezhető és ilyen indítvány másra nem terjedhet ki, mint magára a kérdés fellevésének mikéntjére vonatkozólag. Én akkor, amidőn ezen indítványt a pillanatnyi benyomás alatt és vezéreltetve azon vágytól, hogy megkönnyítem a Háznak a határozathozatalt e tekintetben, beadtam, abból indultam ki, hogy ez beleilleszthető a kérdés fellevése körüli vitaközás keretébe. Átgondolva a dolgot, arra a meggyőződésre jöttem, hogy azon indítvány szövegénél fogva tulmegy azon szigorú, szoros határon, amelyekel a kérdés fellevése körüli vitánál meg kell tartani. Így állván a dolog azt hiszem, az az egyetlen helyes ut állott előttem, hogy ezt egészen világosan és nyíltan konstatailjam és beadott indítványomat visszavonom, mert én azt hiszem, hogy a Ház minden tagját, de talán senkit sem inkább, mint

jelenlegi helyzetemben engem azon parancsoló kötelesség kell, hogy vezessen, hogy mindannyian igyekezzünk a házszabályok szigorú, pontos és lelkiismeretes végrehajtásához hozzájárulni. Ennélfogva indítványomat visszavonom. (Helyeslés.)

(Finálé.)

Először most végre föltehető a kérdést. Első sorban Rakovszky István halasztó természetű indítványára jognak szavazni, aztán a törvényjavaslatra, szemben a beadott elemindítványokkal, végre a többi határozati javaslatra.

Rakovszky javaslatára huszonnégy képviselő névszerinti szavazást s egyben a szavazás holnapra halasztást kérte. Ezt el kell rendelni. Ennélfogva a többi szavazás is holnapra marad.

Következik még Bakonyi Samu sürgős interpellációja.

Bakonyi Samu kéri, hogy az előrehaladott időre való tekintettel sürgős interpellációját holnapra halasztassák.

A Ház megengedi.

Az ülés végződik 2 óra 45 perkor.

BELFÖLD

Százezres tévedések. Százezrekre menő tévedések is fordulnak néha elő az emberek életében, különösen az adóalapot bevalló emberek életében. De egy tömegben egy csomó ilyen tévedés mindenesetre feltűnően érdekes látvány. Ilyen érdekes látvánnyal szolgál a katolikus püspökségek, apátságok és káptalanok jövedelem-bevallása, amelyet a kongrua-bizottsághoz nyújtottak be, a lelkészek jövedelmének kiigazításához való hozzájárulásuk megállapítása céljából. Eddig tizenhét ilyen bevallást vizsgált át a bizottság és érdekes, hogy egyetlenegynek kivételével valamennyit tévesnek találta és így valamennyit ki kellett igazítani. Még érdekesebb, hogy valamennyit *feljels* kellett igazítani. Így az *esztergomi* érsekség 500.000 korona tiszta jövedelmet vallott be; a bizottság azonban a beszerzett adatok alapján 620 ezer koronát állapított meg. Legnagyobb eltérés mutatkozott a *kalocsei* érseki bevallásában, amelynek e szerint 280.000 K. évi tiszta jövedelme lenne; a bevallást azonban kijavították 522.000 koronára. Az *egri* érsek, aki a kongrua-bizottság elnöke, a saját tiszta jövedelmét 60.000 koronára tette; a bizottság azonban 108.000 koronára kerekítette ki. A *nagyvárad*i püspökség körülbelül 500.000 korona tiszta jövedelem után fog adózni. Ezt a bevallást a bizottság nem kerekítette ki nagyobb összegre. Itt is csak azért volt a becsülés pontosabb a többinél, mert az összes ingatlanok bérlők kezében vannak. Az egészből pedig meg lehet állapítani, hogy a katolikus püspökségek vagyonkezelőségének nem egészen szigorú a könyvelése.

Az orosz szerződés. A képviselőház mai ülésén nyújtotta be Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszter a kereskedelmi és forgalmi viszonyainknak Oroszországgal való átgondolt rendezéséről szóló törvényjavaslatot, amely felhatalmazza a kormányt, hogy az Oroszországgal 1891. évi december 6-ikán kötött kereskedelmi és hajózási szerződést, valamint az ahhoz tartozó pótköteket és 1891. évi december 6-ikán kelt zárjegyzőkönyvet, az ezen zárjegyzőkönyv III. §. pontjában foglalt *borvámérvadok kivételével*, új kereskedelmi és hajózási szerződés megkötéséig, de legfeljebb 1904. évi szeptember hónap 30-ig meghosszabbíthassa.

Barta Ödön a helyzetéről. Barta Ödön beregesszi házában újvő alkalmából mintegy negyven tagú küldöttség tisztelettel Ferenoszki, Gorzó, Kosszoly, Holonay és Dudits görög-katolikus esperesek meghívása folytán.

Ferenoszki, a legidősebb esperes tartotta az üdvözlő beszédet. Kifejezte a kerület halálát Bartaék a kerület érdekében kijelölt tevékenységéért és kifejezte bizalmát politikai magatartásáért úgy a múlt, mint a jövőre. Az üdvözlésre Barta hosszú beszédében válaszolt. Ismerte a múlt évi küzdelm mozzanatait és eredményeit és rámutatott különösen arra hogy az a haro, mely a létszámemelés ellen indult, teljes sikerrel végződött. Foglalkozott beszédében a gazdasági kérdések nagy komplexumával és a gazdasági megerősödés előfeltételeit képező nagy kérdésekkel, az obstrukció tolvaitásának ez idő szerinti indokolatlan és céltalan folytatásával, végül az *ex-lexben* való *feloszlítás* kérdésével. Ideigó fejtegetésai bizonyára nagy érdeklődésre számíthatnak, Bartaék már pártállásánál fogva is. Kifejezte, hogy az a kérdés, hogy *szabad-e ex-lexben* a *Házat feloszlítani*, másodrangú kérdés. Ha nem volna szabad, ugymond, ennek következménye az volna, ha a vármegyék nem is irhatnák ki a választást. Amde ez képtelenség lenne. Huszen minden alkotmányos megüszítésre az első lépés az új választás. Így volt ez a múltban is. 1861-ben, 1866-ben tehát abszolútus idején is választott a nemzet. Miért? Mert ez volt a meggyőződése, hogy új választás a tenniforgó bajok eloszlatására az első lépés. Választani lehet tehát ex-

lexben is, ha abszolútus idején lehetett. Az új Háza hárul azán a teladot, hogy előidőse az ex-lex választás törvényes vagy törvénytelen voltát.

Az üdvözlő beszédek után a küldöttség egybe-hívói és vezetői ünnepi lakomát rendeztek Barta tiszteletére. A lakomáról üdvözlő táviratot küldtek Firczak Gyula görög-katolikus püspöknek, akitől még a lakoma alatt meleghangú távirati válasz érkezett.

Délutáni ülések. A képviselőház most folyó ülészekat az üjnotörvény és az indennitas elintézése után be fogja rekeszteni a király. A berekesztés előtt azonban a kormány a házszabályok módosítását is fogja indítványozni. A kormány terve szerint, amely azonban még nem végleges, a *Ház hetenkint csak négy nap tartana ülést, délután háromtól este kilencig*. Az új rend csak a következő ülészekabban lépne életbe. A most folyó ülészekat, melyben már 387 ülés volt, (míg máskor 210-220 ülés alkot egy ülészekat) csak azért nem rekesztették még be, mert előbb a házszabályok módosítását is el akarja végeztetni a Ház a kormány. Az új ülészek, melyben már az új házszabályok volnaak érvényesek, a most folyó ülészek berekesztését követő napon már megkezdődnek.

KÜLFÖLD

A keletázsiai bonyodalom.

Budapest, január 4.

Az orosz és angol forrásból származó mai hírok ujra a békés megoldás lehetőségében való hitet igyekeznek megerősíteni. Olyan határozottsággal hangoztatják az érdekelte hatalmak békés hangulatát, hogy hajlandók volnaak benne hinni, ha nem ismernék az okokat, melyek a nyugati hatalmak hirszoigalatát ilyen irányban befolyásolják. Kétségtelen tény ugyanis, hogy egy Franciaország, mint Angolország a legnagyobb nyugatlansággal kíséri figyelemmel a keletázsiai bonyodalom alakulását, minthogy mind a két nagyhatalomnak eminens érdeke, hogy a háború ki ne törjön. Mert mi mást jelentene Franciaországra az orosz-japán háború, mint nemzetközi befolyásának gyöngülését? Hiszen ezt a befolyást éppen Oroszországgal való szövetségese erősítette és tette olyan nagygyá, minthogy a köztársaságnak más államokhoz való viszonyát többnyire a pétervári udvarból irányították. Minelvest Oroszország erejét Kelet-Azsia köti le, a szövetségnek Franciaországra nézve egyáltalában nincsen értéke. Még kellemetlenebb az angol diplomácia helyzete. Mert ha Anglia — amint már jelezte is — Oroszország és Japán konfliktusát nem ismeri el olyannak, melybe a japániai javára kell beleavatkoznia, viszont el kell készülnie lennie arra, hogy a legközelebbi alkalomnál Japán fogja keresni a kibívót a szövetség megszégésére. Ami pedig Anglia keletázsiai pozíciójának meggyöngülését jelentené. Ime az okok, melyek az angol-francia diplomáciát arra kényszerítik, hogy minden befolyását a békés megoldás érdekében érvényesítse. Csakhogy Japán és Oroszország aligha bírhat rá arra, hogy legvitalisabb érdekeit szavakért és diplomáciai okoskodásokért áldozza fel. Oroszországnak szüksége van Mandsuriára, mert csak így tehet szert a Nagy-Oceánon arra a világhatalmi pozícióra, melyért az óriási sztiériai vasutat megépítette, Japánnak pedig szüksége van terjeszkedési területre, minthogy nagy ambíciója és tettvágytól jobogó népének már nem elegendők a szigetek. Így hát ma is csak szkeptícizmussal fogadjuk azt a Pétervári érkező hirt, hogy jól informált orosz körök szerint az Oroszország és Japán között fennálló feszültség a legutóbbi időben *enyhült* és hogy mértékadó helyen a helyzetet mindenképpen *megnyugtatónak tekintik*. Jellemző, hogy ugyanaz a távirat, mely ezt a hirt hozza, megjegyzi, hogy azért mind a két fél folytatja a hadikészülődést, amit aztán azzal a frázissal igyekeznek enyhíteni, hogy különösen az utóbbi napokban voltak a tárgyalások olyan fordulatot, amiből Oroszországnak Japánnal való *békés megértésére* lehet következtetni. A Londonból érkező táviratok részben dokumentálni igyekeznek a Japán iránti rokonszenvet, részben Oroszországra igyekeznek hárítani a felelősséget. Ezek szerint a táviratok szerint az összes angol lapok megegyeznek abban, hogy az a lenözó hang, amelyen Oroszország Japánnal beszél, a legnagyobb veszedelmet rejti magában, és konstatalják, hogy Oroszország már felelt Japánnak legutóbbi jegyzékére, de *de válassza kétértelmű és nem elégti ki a japánokat*. De ugyanakkor, mikor ily módon az oroszokat tessik az esetleg kitörő háborúért felelőssé, olyan híreket is terjesztenek, melyek azt igyekeznek az oroszokkal megértetni, hogy vállalkozásuk könnyen utethet talat ki, mint-hogy a japánok nagyon is számbavehető segítséget kapnak, amennyiben — és ezt *Tiensinből* jelentetik — a kínai kormány titkos rende-

leteket adott ki, hogy a kínai csapatok segítségére legyenek a japán csapatoknak az oroszok ellen. Ez a távirat már azt is tudni véli, hogy háború esetén negyvenezer főnyi kínai sereg volna a japán tisztek vezetésével Liautink-félszigetre. De hogy maga Oroszország is szeretné a háború idejét kitolni, bizonyítja az a Washingtonon keresztüli érkező pétérvári jelentés, hogy a cár rendkívül fontos tanácskozást hívott össze, melyen olyan tervet dolgoztak ki, mely lehetővé teszi a háború elkerülését. De persze csak ez időre, mert ha állandó békére gondolna Oroszország, aligha szállítaná csapatait szakadatlanul Kelet-Ázsia, amire Japán különben azzal felel, hogy újabban ismét hat hadihajót küld Koreába és a hadügyminisztérium különvonatokon küld csapatokat a kikötővárosokba, ahol a nagy szállítóhajók már készen állanak. Ami annál természetesebb, mert, mint a ma érkezett jelentésekben kitünik, Japán az Oroszországhoz intézett első jegyzékében kijelentette, hogy csak azt a feltételt fogadja el, hogy Oroszország hasonló jogokat biztosít neki Koreában, aminélkül ott Oroszország él. De Oroszország erről hallani sem akar és csak bizonyos kereskedelmi engedmények megadására hajlandó. Szóval, Oroszország szerele a békét, de úgy, hogy Japán majdnem semmit se veszítsen, ő pedig mindent megnyerjen. Ezt Japán érzi legjobban és azért már a múlt hét végén értesítette az európai nagyhatalmakat Oroszországgal való tárgyalásairól és tudomásukra hozta, hogy Mandsuriának tovább való megszállva tartása arra kényszeríthetné Japánt, hogy koreai érdekeinek biztosítására döntő lépéseket tegyen. Nos, és arról, hogy Oroszország hajlandó volna Mandsuriából kivonulni, arról semmiféle hír sem érkezett és ez adja meg a helyzetnek igazi szignuráját. Hogy maga a behíreket terjesztő Anglia is pesszimistíkusán fogja fel helyzetet, azt az bizonyítja legmeggyőzőbben, hogy a kormány utasította a gyárakat a *hajóhad számára tett megrendeléseknek legrovidebb idő alatt való szállítására*.

Pétervár, január 4.

Az orosz távirati ügynökség jelenti: Szemben a *Daily Mail* múlt hó 31-éről kelt nikolajvi táviratával, amely szerint az orosz önkéntes hajóhad két gőzösét, *Kavant* és *Jekaterinoszlovot*, melyek hadikészlettel és löszerekkel és nagy csapat kiképzett hadihajótergesszel a Fekete-tengerről Kelet-Ázsiaiba indultak, táviratilag visszahívták a céliből, hogy azokat el ne fogják, hivatalosan azt közlik, hogy a *Jekaterinoszlov* nevű gőzös tegnap Szingaporeból Port-Arthurba ment. A *Kordaba* nevű gőzöst, amelyen pestusben elhaltott patkányokat találtak, a vesztegrából elbocsátották és a hajó most rakodik.

Róma, január 4.

A *Capitale* megemlékezik a politikai körökben elterjedt ama hírről, hogy Németország közvetítő szerepe fog vállalkozni Oroszország és Japán között.

HIREK

Muldovn püspök.

A chicagói tüzvészről szóló tudósításokban csodálatosan emberi dolgokat olvasunk egy papról. Ha egy kovácslegény cselekedte volna meg az önfeláldozásnak azt a csodálatos munkáját, amit Muldovn püspök végbevitt, nem is lennének valami túlságosan meglepetve. Szokva vagyunk ahhoz, hogy — amint ez természetes is — a hősök nem a papok közül kerülnek ki. A teológian nem azt tanítják, hogy rohanj be az embertársad után a tűzbe. De ha tanítanak is, ennek a tanításnak csak arra alkalmas emberei összetételben lenne fogadnia. A pályaválasztóknak az a része, amely magában a hősiesség, bátorság feltételeit érzi, nem igen iratkozik be a papnevelő-intézetbe, hanem katona lesz. Vagy, amihez az élet küzdelmeiben legalább is annyi bátorság kell, megmarad polgárnak. Pappá azok lesznek, — akármicsoda felekezeten is — akik nem hajlandók vértanuhalált halni semmiféle kalamitások közepette se. Sőt bizonyos olyan kényelemre is elkészülnek, ami csak azoknak adatott, akik nem egészen a földön élnek, hanem közelebb vannak az Ur számolyához, mint mi egyéb halandók. Isten örizenen attól, hogy csak szemernyit is gáncsolnók a pap hivatását, azt azonban látjuk, hogy a papi pálya ugy nagyjában gond nélküli, kényelmes, kellemes existencia. Különleges megbecsülés jár vele és az emberi

élet örömeiben és gyászában való olyan osztozkodás, ami pénzt hoz a konyhára. Az esküvért, keresztelőért éppen ugy kijár a papnak a fizetség, mint ahogy nem megy ingyenbe a temetés. Nyíra nem megy ingyenbe, hogy a mi sok kellemetlen munkával járó foglalkozásunk közben nem is egyszer kell megemlékeznünk esztendőnként olyan esetekről, amikben a pap nem temetett, mert nem kapta meg előre a szükölködőtől a beszentelés taksáját. Efféléről írni nekünk kellemetlen, de az ilyen eseteket tudomásunk venni rettenetes kiábrándulás lehet arra a tömegre nézve, amely a papban látja nemcsak a tanítómesterét s hitének prédikátorát, hanem a közvetítő fórumot e világ és a másik világ között. — Hát az Istenben boldogultnak a földbe való nyugodalmassal elszállásolása tisztán csak a pénzért történik? Ha nincs pénz, nincs áldás? — Efféléről kérdezhet a naiv lélek s az efféle kérdések fölvetése éppen a hitélet szempontjából nem igen okos dolog. — S egyéb olyan állapotok felidézése se okos dolog, amelyekben a pap a tisztas ornatust meglöbentve, egészen közönséges, gyarló emberi figurának mutatkozik. Olyannak, aki embernek is silány, nemhogy arra való volna, hogy közelebb vigye a gondjaiba bizott tömeget a mindenek Urához. Az úzérkedő, a vallás tekintélyét a pult mögött kibaszó pap például okvetlenül gondolkodóba ejti a legegyszerűbb észjárásu embert is abban a tekintetben, hogy vajjon helyénvaló-e a reverenda szereplése a pálinkáshordó mellett s vajjon Istenből való hivatás-e az egyház egésze alatt üzött szatócskodás, aminek az a célja, hogy pusztuljon a zsidó. — S hol van szó a bibliában, a biblia kirizmusi részében a gyűlöletről, amit pedig hitvallásképpen hirdet sok felszentelt férfiú... A legényegyletekben, a katedrán, a politikában... S a szegényeszt ember sehogyse érti, hogy mi esoda hivatás az, amit az Ur ad ezekben a gyűlölködőknek. — Az általános emberi gondolkodás tudniillik nem a gyűlölségre, hanem a türelemre hajlik.

Azt hiszem, hogy a jó papnak elsősorban arra kell törekednie, hogy igazi ember legyen. Egy a legderékabbak közül. Olyan, aki minden körülmények között az általános emberi szempontok szerint a legelfogadhatóbban állja meg a helyét. Ezzel lehet képes arra, hogy fölébresszen magával szemben egy bizonyos megkülönböztetett hitet, amelyet aztán felhasználhat a vallása szolgálatában. Amelynek révén sulyhoz jut a templom falain belül kifejtett egyházi működése. Le kell tagadnia a gyöngéit, elrejtjenie jól a bogombolt reverenda reddő közé s az általános emberi szempontok értelmében: igazi emberként mutatkozni minden helyzetben. Hőssé válni, ha az a derék dolog, hogy az ember a maga életének odadobásával embert mentessen, s alázatossá, ha ebben mutatkozik az emberi nagyság. Ha például a megbántást eltűrni nagyobb energiára vall, mint megtorolni azt, közelebb kell jönnie a papságnak a földhöz, de nem a gyöngéségében, ami amugy is idenyűgözi, akárcsak bennünket, hanem az erényeiben. Minden papnak elsősorban mint embernek kell érvényesülnie. Ha kérdéses marad az, hogy a négy fal között elegendő imádkozik-e vagy nem, az kisebb baj az egyháznak, mint ha az élet bármely változatában, a szemeink előtt, az önkénytelenül megnyilatkozó kritikában — gyarlónak, félszegnek bizonyul. Hogyan figyeljen ilyenformán neki akkor az ember, amikor az Istenről beszél?

A chicagói Muldovn püspök embert menteni rohant bele a színház tűzébe. — Nem helyezkedett el valami védett helyen misét mondani az áldozatok lelki üdvösségéért, amit megmosolyogtak volna sokan, hanem összerpertzelt hajjal, égetten maga cepelte ki a recsegő karzatok alól az égetteket. Ezt aztán nem mosolyogta meg senki. S ha ez a püspök ur Chicagó valamelyik székesegyházában az 5 égett ábrázatával fölmutatja a szentséget s

még a füsttől, koromtól, kimerültségtől rekedten elmondja a misét, hisznek majd neki még a hitelenségre hajlók is. Ebben a püspökben a derék ember sokkal inkább megismertette az emberiséggel az Istent, mint a pap.

Szóval: hecepapok helyett öltöztessen bele az Isten komoly, derék embereket a papi csuhába. Ne csak nálunk, hanem az egész világon. Annál is inkább, mert csak így győzelmeskedhetik a mi gyarlóságunk felett az Isten.

(Th.)

Budapest, január 4.

— BUDAPESTI NAPLÓ. December 31-ikén uj előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejékorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldessük tovább.

— A szerb trónörökös nevelője. Szerbia uj költségvetésében egy eddig ismeretlen tétel szerepel: harmincezer arany dinár fizetés György trónörökös nevelője számára. A tekintélyes summa egyelőre még nincs meg, de a nevelőt már kinevezte a király a francia hadügyminiszter szárnysegéde személyében. Szerbiában természetesen csudálkoznak azon, hogy királyuk a szerb hadsereg tisztjei közt nem talál a jól dotált állásra érdemes embert, de a külföldön jól sejtik, hogy Péter király csakis így oldhatta meg a nehéz kérdést, amikor választania kellett a királygyilkos tiszteket a régi dinasztia hívei közt.

— Szobor Kinizsi Pálnak. A magyar nemzeti dicsőség egyik hős alakjának, törökverő, Kinizsi Pálnak szobrot akarnak emelni veszprémmegyei honfitársaink Nagyvárszomban, amely várost donációjába kapta Mátyás királytól, sok hősi tetteiről jutalmul. Lelkes felhívásban fordulnak a nemzethez a szép óél érdekében s arra kérnek mindenkit, hogy adakozzék a hős felállítandó szobrára. A felhívást Kolossváry József, Veszprémmegye alispánja, mint a Kinizsi-szoborbizottság védnöke, dr. Óvári Ferenc országgyűlési képviselő, elnök, Németh Gábor és Fínke József jegyző írták alá.

— Vilmos császár és a chicagói katasztrófa. Nyilvánvaló az összefüggés a chicagói borzalmas színházéges és a közt a rendelet között, amelyet egy potsdami távirat szerint Vilmos császár adott ki a mai napon. A császár ugyanis elrendelte, hogy addig, amíg a résztvevő személyek élete és egészsége védelmének fokozására történő intézkedéseket és munkálatakat végre nem hajtják, az Opera zárva maradjon. Chicagóban a polgármester tizenkilenc színházát zárt be a nagy rémületre. A császár tudja ezt s már eddig is többször adta már példáját annak, hogy bele tudja kapcsolni az érzését, az emberek sokaságának érdekeibe. Amit uttál is bebizonyított a rendelkezésével.

— A bécsi török nagykövet ügye. Még emlékeztes az a botrány, melynek szenvedélyes hőse Mahmud Meddim bég, bécsi török nagykövet volt. A nagykövet uron ugyanis az eset meg, hogy Djeved bég, a nagykövetség orvosa, szóvalás közben többször arculütötte azért, mert mint állította, a nagykövet hamis jelentéseket küldözgetett róla Konstantinápolyba. A kínos diplomáciai botrányban az lett a következtetés, hogy Djeved béget kinasították Bécsből, s aztán Fozsonyból, kétnapi ott tartózkodás után. Ez volt az az elégtétel, melyet a megpofozott nagykövet visszahuzódott fölé, amiért az inzulust nem torolta meg kellőképpen. Ez annyira tarthatatlanná tette állását, hogy Mahmud Meddim béget, mint egy konstantinápolyi távirat jelenti, már a legközelebbi napokban visszahívják állásáról és helyébe egy rendelkezésben lévő diplomatával töltik be, aki ezelőtt magas állást töltött be a berlini török nagykövetségénél.

— Washington szobra Budapestén. Az amerikai magyarság körében serényen folyik a gyűjtés a Budapestén felállítandó Washington-szoborra. A Szabadság szerkesztősége körülbelül 1800 dollárt gyűjtött már össze s a magyar egyesületek gyűjtése is több ezer dollárra rug. A szoborra szükséges összeg így nemcsakra együtt lesz.

— Ökössök keresztetnek! A tavaly elhunyt nyitrai püspök, Roskoványi Ágoston hagyatékaképpen a nyitrai adóhivatal 20.000 koronát kért. A nyitrai járásbírósi felhívja az ismeretlen örökösöket, hogy amennyiben erre az összegre bármely jogcímen igényt formálnak, jelentsék be igényüket március 15-ikéig a járásbírósnál vagy Risner Károly ügygondnoknál Nyitra.

— Bonaparte Matild halála. Párisból táviratozzák, hogy a Bonaparte-család tagjai közül senki sem lesz jelen az elhunyt Bonaparte Matild hercegnő temetésén. Bonaparte Viktor herceg a többi trónkövetelével együtt örök időre ki van tiltva Franciaországból s ha a francia kormány meg is engedné neki, hogy részt vegyen a temetésen, a herceg nem fog élni ezzel az engedelemmel. Ugy beszélik, hogy Viktor herceg haragszik, még pedig azért, mert az agg hercegnő nem őt, hanem öcsését, Lajos herceg orosz tábornokot, tette meg egyetemes örökösévé. A hercegnő két millió frankot és jelentékeny összegű értékpapírokat hagyott hátra. Viktor herceg néhány családi erekjét kap.

— Kétezer iskolásgyermek ebédeje. A Wessolényi-utcai elemi iskolában a napközi otthonnal kapcsolatban konyha nyílt meg, amely kétezer gyermeket láthat el jó ebédrel s ezt az ebédet ingyen kaphatja az, aki jelentkezik este, akár elembre, akár polgári iskolába jár. Az ebéd: huslevés, főzelék és hus. Ma már 1609 gyermek ebédelt az új konyha íst/éből. A Wessolényi-utcai elemi iskolában négy iskola gyermekei ebédelhetnek, a többi iskolába kocsin szállítják az ételt olyan edényekben, hogy az étel ki ne hűlhessen, mire a legátalvabb iskolába elér. Ehrlich G. Gusztávnak van nagy érdeme, hogy ez az intézmény létrejött; ő maga gyűjtötte össze a rá szükséges pénzt s miután a karácsonyi ünnepek alkalmával minden jelentkező gyermeket ruhával és cipővel ellátott, a fennmaradt összegből szervezte ezt az igazán jótékony konyhát. Segített munkájában Hegedűs Armin fővárosi építész-mérnök és Hauser Ferenc, a Wessolényi-utcai iskola mintaszéri igazgatója. Az ételek kiosztását s a kiszolgálást a kerület jószívu hölgyei végzik, élükön Ehrlich Gusztávnéval és Horner Samuánéval. Hir szerint holnap délelőtt Márkus József főpolgármester és Halmas János polgármester személyesen fognak meggyőződni az intézmény működéséről.

— A Vatikán és a sajtó. A Vatikán eddig konzekvensül igerálta a sajtót. Bármilyen hírt is röpitett világra, a pápa cáfolatlanul hagyta, mintegy jelezve, hogy arról a magaslatról, ahol áll, nem szabad az újságlírnia tudomásulvételéig leereszkednie. De ugy látszik, hogy ebben az irányban nagy változás előtt áll a Vatikán. Az Osservatore Romano utján megkezdett ugyanis a különféle „mende-mondások” cáfolását. Különösen azt a hírt igyekezett megcáfolni, hogy X. Pius pápa 34—40 milliónyi készpénzt örökölt elődeitől. Az egészet csak azért gondolták ki, mondotta a vatikáni közlöny, hogy a hívőket visszatartsák a pápának szánt pénzádományok elküldéséről. Ezt olyan haragos és túlságosan világi tónusban hangsúlyozta az Osservatore Romano, hogy a Vatikán jónak látta egy második cikknek megírását is. Ez a minap jelent meg és azt fejtí ki, hogy milyen célokra használja a pápa a Péterfiléreket. Miután előzőleg és elég ügyetlenül újra hangsúlyozza, hogy a milliók örökség mese, azt magyarázza, hogy a pápa jövedelmének azt a részét, melyet nem emésztenek fel az egyházi kiadások: a kultúra, a művészet és tudomány előmozdítására használja. De arról, hogy mire való a Vatikánban az illeték-gazdálkodás, egy szót sem szól a szent újság. Pedig a híveket érdekelné, hogy mibe kerül például egy szenté-avatás és hogy milyen összegek folynak be a vatikáni pénztárba a külföldi klérustól. No, de mindegy, ha a Vatikán folytatja a sajtóval való érintkezést, talán még ezekre a kérdésekre is kapunk felvilágosítást. Hogy ebben a tekintetben nagy a haladás, az is eklatánsan bizonyítja, hogy a Giornale d'Italia olyan kimerítő tudósítást hozott a bitorosok minapi tiltakozó gyűléséről, mint valami nyilvános parlamenti tárgyalásról.

— Az öreg honvédek ajándéka. A honvédmenedékház lakóit az elmúlt karácsonyi ünnepek alkalmából temérdek ajándékban részesítette a közönség. Az öreg harcosok százharcine darab kenyertől összegyűjtöttek az ajándékokból és ezt felajánlották a főváros szegényeinek. Szent-Imrey Kálmán parancsnok az öreg honvédek ajándékát már elküldte a fővárosnak, amely azokat a melegedő-szobák szegényei között osztatta szét.

— Nemzetközi iskolaorvosi kongresszus. Az idei nemzetközi iskolaorvosi kongresszus április 4—9-ikéig lesz Nürnbergben. A magyarokat a kongresszuson dr. Liebermann egyetemi tanár képviseli, aki előadást is fog tartani az iskolaorvosok tevékenységéről és kiképzéséről.

— A bileki katasztrófa. Szerajevóból táviratozzák: A bileki katasztrófa dolgában Grünzeig ezredes és társai ellen megindított katonai bírósági eljárás még nem tejeződik be. A bíróság újabb vizsgálatot rendelt el.

— A póttartalékosok bevonulása. A póttartalékosok bevonulása ma megkezdődött az összes fegyvernemű oszopotánál. A tüzérezredekhez mintegy 120 póttartalékos vonult be. A gyalogrezredek póttartalékosai közül legtöbb vonult be az első honvédegyalozrezredhez. A legénység kiképzését már holnap megkezdik.

— **A spanyol király Bécsben.** Párisból jelentik nekünk, hogy XIII. Alfonz spanyol király a nyáron anyjával meglátogatta a bécsi udvart. Hazautaztában ellátogat Párisba is. *Villa Urvia* bécsi spanyol nagykövét Párisban tartozkodik, ahol kollégájával *Muni* nagykövettel megbeszélte a fiatal király utazásának részleteit. Milyet *Ferenc József* király hozzájárul és programjához, meg fogják állapítani a politikailag is fontos látogatás időpontját.

— **Királyi hercegnők, mint háziasszonyok.** Az ember azt hinné, hogy a trónok bitoros magasságában élő hölgyek sokkal finyábbak és érzékenyebbek, semhogy a háztartás mindenféle prózai dolgaival foglalkoznának. Pedig hát ezek közt a magasrangú asszonyok közt is akadnak mintaszerű gazdasszonyok. Ezek közt a hercegnői gazdasszonyok közt legelől áll a sorban *Izabella* főhercegnő, *Frigyes* főherceg felesége. A hercegnő egybekelésük óta mindig maga vezette háztartását de mióta *Albrecht* főherceg sok millió, dus öröksége a királyi hercegi családra esett, *Izabella* hercegnő még fokozottabb gonddal látja el a háziasszonyi teendőket. Apróra tudja a *poszonyi*, a *csáktornyai* és *bélyei* háztartás minden kiadását s valahányszor a német császár ellátogat a *bélyei* vadászatokra, ő maga rendezkedik a fejedelmi vendég és a ház ellátása dolgában. Eppoly jó gazdasszony *Mária Josefa* királyi hercegnő, *Otón* királyi herceg felesége. Nem foglalkozik ugyan személyesen a háziarász gondjaival, de maga szabja meg hónapról-hónapra a háztartás költségét, amelyen túl a szolgazemélyzetek költsége nem szabad. *Ferenc Ferdinánd* főherceg felesége, *Hohenberg* hercegnő (*Onok* grófnő) akár a bécsi Belvedereben, akár *Konopist*ben lakik, maga vezeti háztartását s az a híre, hogy nagyon okos, nagyon óvatos és nagyon takarékos háziasszony. Kitűnő gazdasszonyok a *branzai* hercegnők: *Károly Tódor* bajor herceg felesége és *Mária de la Neives* hercegnő, *Don Alfonz*, bourbon herceg neje. *Mária Terézia* főhercegnő, az elhunyt *Károly Lajos* főherceg özvegye, aki tizenhét esztendőskorában ment férjhez és ezzel négy gyermeknek lett a gondozó anyjává, kora fiatalága óta mindig maga vezette és vezeti most is a bécsi háztartást, melyben mindig a takarékoság volt a fővel.

— **Walsin-Esterházy nyilatkozik.** A Dreyfus-affér újjáéledésére előkerül udujából a hírdett *Walsin-Esterházy* is, akiről mostanság már csaknem megfeledkeztek. Egy brüsszeli lapnak nyilatkozatot küldött be, melyben keservesen panaszodik egykori védőjére, *Tezenas* ügyvédre és vezérkari barátaira, amiért őt gyáván cserben hagyták. Megbotránkozásul említi föl, hogy második védőjének, *Cabanes* ügyvédnek halála után a rábizott fontos okmányok és bizalmas levelek elveszték és Dreyfus barátainak kezébe kerültek. Esterházy még most is csökönösen azt állítja, hogy Dreyfus bűnös és mégis kikerülhetetlennek tartja Dreyfus rehabilitálását. Végül azt mondja, hogy Reinach és bandája szelvet vetnek és okvetlenül vihart fognak aratni.

— **Tűzvész New-Yorkban.** A mai lapok newyorki és chicagói táviratok nyomán hírt adtak egy chicagói szálló legéséről, amely emberáldozatot is követelt volna. Ebből a hírből annyit igaz, hogy *New-Yorkban* a *Parc-avenue* levő *Murray Hill*-szállóban tűz támadt az épület hatodik emeletén. A tűz gyorsan terjedt és csakhamar az egész hatodik és hetedik emelet lángba borult. A folyosók és lépcsőházak megteltek füsttel, úgy, hogy sokan a falhoz szorított vaslátrákon tudtak csak megmenekülni. A tűzet lokalizálták és senki sem sebesült meg. A szálló tulajdonosának gyermekei vigyázatlansága következtében támadt a tűz, amely *New-Yorkban* óriási izgalmat okozott, mert mindenki a chicagói katasztrófa borzalmaira gondolt.

— **A mezőgazdasági múzeum költözése.** A városi régi tő partján teljesen felépült a Mezőgazdasági Múzeum új palotája. A múzeumot, amely most a *Kerepesi-úton* van, február végén bezárják s ekkor kezdik meg a kiállított tárgyak áthurocolását a *Városligetbe*. A múzeumban mintegy negyvenezer tárgy van kiállítva s a költözködés körülbelül két hónapi időbe kerül.

— **A bajai népitétel.** A bajai népitétel áldozatlának, *Lovretics* Istvánnak a bolttestét a törvényszék ma megvizsgálta. Megállapították, hogy *lincselő*, akik vagy harmincötven voltak, a koponyáját szétrepesztették és a bordáit eltörték. Az a két szerencsétlen ember, akikre *Lovretics* revolverrel rálőtt, halálán van.

— **A görög-keletiek karácsonya.** A görög-keleti szerb egyház karácsonya január 7-iken kezdődik és 10-ikéig tart. A budai templomban az ünnepi istentiszteletet *Bogdanovics* Lucian püspök fogja végezni.

— **Merénylét a közszékházban.** A németporubai közszékházban gyilkos merénylét követelt el *Hancsér György* züllött írnok: rálőtt a jegyzőre, a golyó azonban *Sanika Béla* segédjegyzőt találta. Mikor le akarták fogni, ismét lőtt és a hírt és a közszéki szolgát sebesítette meg. A merénylőt letartóztatta a osend-
brség.

— **Fadrusz János emlékezete.** *Poszony* város *Fadrusz* János budapesti szobrára 1.000 koronát szavazott meg. Egyben elhatározták, hogy *Fadrusz*nak szülővárosában, *Poszonyban* is állítsák emléket.

— **Nothnagel véleménye az alkoholizmusról.** A bécsi alkoholelenez egyesület közlönye, az *Abstinent* ismerteti *Nothnagel* hírneves orvostanárnak alábbi véleményét az alkohol élvezetéről.

— **A szesz italok élvezése** — ugymond — épp oly kevésbé szükséges a szervezetre, mint például a kávé, tea, csokoládé, dohány, opium és más hasonló élvezeti cikkek. Mindazonáltal kis mértékben és főleg az ember egyéniségének megfelelő módon való élvezését nem tartom károsnak. Az ember képes volt annak ellenére is kulturájának mai fokára fejlődni, hogy az alkoholt már réges-régtől fogva élvezte. Az alkoholnak az egyéni mértékét túlhaladó élvezését feltétlenül kerüljük, mert az szerzi zavarokat okozhat és a legtöbb esetben okoz is. A gyermekeknek 15–16 éves korukig semmiféle szesz ital ne adjunk, ugyszintén kávé, teát és dohányt sem. Az orvosok által különösen sápkórnál és erősítés céljából rendelt bor élvezését sem tartja helyesnek. Szerinte a bor izgat, de erőhöz nem segít. A gyermekeket csak olyan esetekben orvosoljuk alkohollal, melyekben ettől hatást is várhatunk, mint pl. tüdőgyulladás, tifusz stb. Az alkohol-élvezetnek, mint a nép egy betegségének leküzdésére, véleménye szerint az egyetlen mód a teljes abstinencia, de nem fiziológiai, hanem pszichológiai okokból.

— **Lengyel önérték.** *Szent-Pétervárott* történelmi kongresszus lesz, amelyre azok az orosz intézőkörök, akik a kongresszust szervezik, meghívták minden kiválóbb tudóst. *Lengyel* tudósokat is meghívták, de mint most *Vársóbi* jelentik, a meghívott lengyel tudósok egyhangú határozattal visszautasították a meghívást. Annak persze oka van, ha komoly tudós emberek ilyen lépésre szánják rá magukat. Az ok pedig az, hogy a kongresszus elnöksége kizárta a lengyel nyelvet, kizárta az előadásokból azzal a megokolással, hogy a lengyel tudósok, mint orosz alattvalók, oroszul kell, hogy előadjanak a kongresszuson. Erre felelték a lengyel tudósok azzal, hogy köszönik a meghívást, de nem kérnek belőle. Mert ők egy kicsit mégis éreznek még lengyelül. Amiből azonban alighanem valami baj kerekedik, mert az orosz kormányköröket, így szól a tudósítás, nagyon kínosan érintette a lengyel tudósok eljárása, s amelynek valami megtorlás jár majd a nyomában.

— **Gyógyító imádkozás.** Amerikában már régebb ideje lábrakapott egy babonáság: az imádsággal való gyógyítás. Ez a babonáság most át kezd harapódzni az új-világból hozzánk az ó-világba. Egy német újságban olvassuk, hogy *Berlinben* valóságos gyógyító-intézet létesült, mely az Amerikából átlpántált babonát, az emberek kisékenységének alapos kibaszásával, rendszeresen úszik. A *Gyógyító Imádságos Intézet* az *Augsburgstrasse* 100-ik száma alatt van a külsőleg semmi sem jelzi, hogy itt gyakorolja *Franco Turber Scal* asszony tanítónő és az imádságos gyógyítómód tudora, az ő szemfényvesztő mesterségét. A jeles asszonyságnak öt iju hölgy segítkezik a gyógyításban. Ha egy beteg a rőszás körmei közé kerül, bármilyen előrehaladt stádiumban legyen is a betegsége, mindenekelőtt arról birtosítják, hogy teljes-tökéletesen kigyógyítják. Mielőtt azonban a gyógyításhoz fognának, — ki kell nyitnia a zsebét. A nyakába szőnek t. i. egy könyvet, melynek, „Mrs. Eddy, a keresztény tudomány feltalálója” a szerzője. A könyvnek, melynek terjedelme egy két márkás könyvnek felel meg, tizenhét márká az ára. Ezenkívül még több röpiratra és a „*Christian Science Herald* című folyóiratra is kell előfizetni, ami busás jóvedelmet hajt az imádságos hölgyeknek. Csak ezután következik a „gyógyítás.” A beteg helyet foglal egy elegáns karosszékben; a kezelő ifju hölgy vele szemben foglal helyet. Egy kis ideig csevegnek, az ifju hölgy behunyja a szemét. Tíz peronyi szünet — és a páciens mehet, hogy aztán másnap visszatérjen. Minden egyes ilyen kezelés „csak” három márkába kerül. Hozzá tartozik azonban a gyógyításhoz az is, hogy a betegnek semmiféle orvoshoz nem szabad fordulni. Ennyiből áll az imádsággal való gyógyítás s hogy a sok-sok beteg közt, akad hívó is, aki csakugyan meggyógyul, azon nincs mit osodálkozni. Ki nem tudja, hogy a természet gyakran magamagán segít. S ezek a „meggyógyultak”.

— **Hűtlen gazdasszony.** Nyitárol írják: Hegyi Ignác szonyai esperesplébános október hóban halt meg és vagyonából semmit sem találtak. A vágselyei járásbírósg megindította a nyomozást és kiderítette, hogy a plébános 26.000 korona értékű betéti könyvecskéi alapján betegsége alatt vétetett fel egy nagyszombati pénzintézetnél 8000 korona és egy komáromi intézetnél 15.000 korona. A gyanu a pap gazdasszonyát terheli.

— **Rablómerénylét Bülow öcsöse ellen.** *Nápolyból* táviratozzák, hogy ott két subanc megtámadta

Bülow Ferenc Józsefet, a német birodalmi kancellár testvéröcsését, amint az utcán sétált és kitépték aranyláncát. Mire *Bülow* magához tért meglepetéséből, a rablók már messze jártak.

— **Orosz lapszerkesztő Budapesten.** *Svatkovski-Pavlovics* Vsebold, a *pétervári Noveje Vremja* szerkesztője, ma Budapestre érkezett. Látogatásának célja az, hogy a magyar viszonyokról tájékozódjék.

— **Montignoso grófnő.** Az új évforduló alkalmából szárnyára vette a hir természetesen az egykori szásztrónörökösnevet is és regényes fantáziával újví gratulációt váltott a szerencsétlen házaspárral. Egy *drezdai* távirat szerint a hivatalos *Dresdner Journal* egyenes felhatalmazás alapján megfogja a hírt és azt is, mintha a király *Montignoso* grófnőtől üdvözlő levelet kapott volna, amely őt igen kellemesen érintette. A válás következtében beállott viszony teljesen változatlan és közvetlen vonatkozás a trónörökös és elvált neje között ez által teljesen ki van zárva. A király elrendelte, hogy *Montignoso* grófnő január 1-étől fogva évmegyeenként hivatalos értesítést nyerjen a gyermekek állapotáról és fejlődéséről jogtanácsosa útján.

— **Zavargások Horvátországban.** A nagy horvát birodalmi kimondó *ivanokói* gyűlés után, mint *Eszék*ről táviratozzák, *Tranovic* ügyvéd és *Nancini*, *Strossmayer* erdész igazgatásának hatása alatt a parasztek rátámadtak egy *vondjinec* zsó koresmárosa. *Vinkovec*ben meg bemooskolták az államasutói oimtáblát. A tetteseket letartóztatták.

— **Egy játékos öngyilkossága.** *Nizzából* jelentik, hogy egy *Dónitsch* nevű német fiatalember, aki különböző játéklangokban harmincezer márkát játszott el, a múlt héten éjszaka agyonlőtte magát.

— **London kullog.** Minden haladás, minden fejlődés ugy-e bár az ugynevezett „művelt Nyugat”-tal van kapcsolatban. Erre mifeléuk, Kelet felé az a legfőbb ambició, hogy ehhez a Nyugathoz csatlakozunk intézményekben, tudományban, iparban és kereskedelemben. Angolország pedig egészen nyugaton van és London az ő fővárosa, tehát bizvást föltehető volna mindeki, hogy ott már minden meg van, amire mi: *Asia* áhítozunk. És mégis valami olyasvalamit tudunk meg most Londonról, ami meglehetősen nagy elmaradottságot jelent, szinte alig is lehet elhinni a dolgot erről az impozánsan fejlett, nagykoru városról. Vagy ki is gondolt volna arra, hogy Londonban, a jelenkor egyik valósággal éltszükségletté, levegővé lett találmánya, ott még nincs bevezetve olyan mértékben, amint az a telefonhoz és Londonhoz méltó. Azt jelenti egy tudósítás mint nagy vívmányt, újítást, hogy a londoni rendőrség telefonos összeköttetést rendezett be az egyes rendőrségi állomások között. Tavaly december 21-iken értekeztek egymással először életükben ezek a rendőrállomások. Eddig a táviró intézményt használták erre az érintkezésre, s évtizedek kellettek ahhoz, hogy a telefonra térjenek át. Hanem most is csak csinyján bálnak a berendezéssel. Csak a fő- és mellékállomások vannak egymással telefonosan összekötve, s a közönség még mindig nincs abban a helyzetben, hogy a rendőrségnek, ha erre szükség és alkalom kínálkozik, telefonáljon. Erre még egy kicsit várni kell. Majd később. Addig is szép csöndben mégis csak elfoghat bennünket a hazafias és lokális büszkeség, gondolván arra az új telefonos palotára, amelyben esetleg negyvenezer előfizetésre éppen most rendezkedtünk be abszolút modernül.

— **Szöktetés az értekezésből.** A zágrábi rendőrség táviratban értesítette a budapesti főkapitánytságot, hogy a *Tenyezeczen* levő elmozgató-intézetből eltűnt egy báró *Zornberg* nevű 19 éves előkelő fiatalember, akit családja fűdőzési mánia oimén helyezett ott el. A fiatal bárót *Szokolovics* ápoló szöktette meg. A zágrábi rendőrség azt hiszi, hogy *Szokolovics* Budapestre hozta a fiatal bárót, mert üzlete is van itt a fővárosban, az *Aranykút*-utcában. A rendőrség keresi a szökevényeket.

— **A bérkoosis titkoltas halála.** *Berecz* Lajos bérkoosis ügyében, akit tegnap a kőbányai személtánya mellett, a vasuti vágányok mentén holtan találtak, a rendőrség folytatja a vizsgálatot. Legvalószínűbb az, hogy *Berecz*nek a fején levő szert seb okozta halálát. Pár nappal ezelőt *Berecz* özszerevedett *Moser* Lajos bérkoosisal s megszurkálták egymást. Nem lehetetlen, hogy *Berecz* súlyos lejtésével elvanszorgott a személtáphez s ott a nagy hidegben meglagyoit.

— **Halálözás.** *Székeludvarhelyi Ágotha* János, a 62-ik és gyalogezred századosa január 1-én Bécsben 87 éves korában meghalt. Temetése 7-én lesz *Nagyváradon*. Az elhunytban *Ágotha* László fővárosi tanácsjegyző testvérét gyászolja.

Dr. Halasy Vilmos. Veszprémvármegye széles körökben tisztelt, nyugalmazott főorvosa meghalt Budapesten hetvenöt éves korában. Az elhunytban *Dr. Visontai* Sománé és *Halasy* Aladár veszprémi ügyvéd édesatyjukat gyalogozták.

— **Zendülő szocialisták.** *Nagybecskerek*ről írják: *Szerb-Ittben* a szocialisták vasárnapra négyülést hirdettek. A napirend: Szabad halászat, szabad vadászat

és fejenként négy hold föld lett volna. A főbíró, miután a napirend nem lett bejelentve, a gyűlés megtartását betiltotta. E miatt a szocialisták nyugtalansága annyira fokozódott, hogy egy század katonaságot kellett kivezényelni. Ez intézkedés folytán a rend helyreállt.

— **A bihariak monstre-küldöttsége.** Nagyváradról jelentik: Biharvármegye küldöttsége, amely a vármegye fővölgy feliratát viszi fel gróf Tisza István miniszterelnöknek, holnap reggel 9 órakor indul el Nagyváradról. Délután 2 órakor érkezik Budapestre a mintegy 100 tagú küldöttség. A küldöttséget délután 5 órakor fogja fogadni a miniszterelnök a miniszterelnöki palotában, este 9 órakor pedig banket lesz a Vadászúrt-szállodában. *Beöthy* László főispán és *Miskolczy* Ferenc alispán, akik a küldöttséget vezetik, már ma este felutaztak Budapestre.

— **A chicagói tűzkatasztrófa.** Hivatalosan meg van állapítva, hogy a chicagói Iroquois-színház égésekor ötszáznyolcvanöt ember pusztult el. Ennél borzalmasabb színházi katasztrófa tehát még nem történt. A bécsi Ring-színházzal 450 emberélet semmisült meg, míg a nizzai olasz operaházban 380 ember lett a lángok martalékává. *Chicago*ban most már drákok szigorral őröknek az emberek élete fölött. A polgármester bezáratta mind a harminc színházat s addig zárva is maradnak, míg a hatóságok nem konstatálják tűzbiztonságukat. Legendás alakja lett a katasztrófának *Muldron* római-katolikus püspök, aki önfeláldozással végezte a mentés munkáját. Beszélik, hogy a túlzott és rendőrök erőszakkal vitték el s alig néhány perccel később azon a helyen, ahol állott összeomlott egy fal, amely ha ott marad, menten eltemette volna. A chicagói protestáns püspök is hősiessen viselkedett a mentésnél. — Egy bécsi távirat szerint külügyi kormányunk megbizta a washingtoni nagykövetet, hogy a chicagói tűzvész alkalmából tudassa részvétét az amerikai kormányval.

A székelyfővárosi tűzoltóság feje, Seerbovszky Szaniszló főparancsnok a chicagói tűzkatasztrófa hatása alatt jelentést tett a tanácsnak, amelyben a budapesti színházak tűzbiztonsági intézkedéseiről beszámolt és felhívja a figyelmet az egyes színházaknál előforduló visszásságokra, így a többek közt arra, hogy némely színházban pótszékeket állítanak be. Ezenkívül figyelmet az egyes színházakban levő puhafa padlóra és butorokra. A főparancsnok gyakorlati terve volna, hogy valamennyi színházban táblákat függesztessen ki, amelyeken utasítások lennének a közönség számára, hogyan viselkedjen színházi tűzlármá vagy tűzvész esetén. Az utasításnak két főpontja lenne, hogy *ne rohanjon és ne tolongjon senki a ruhatarba ne menjen senki*. A főparancsnok különben hivatalosan megkérte a chicagói tűzrendészeti igazgatót, hogy a chicagói tűzkatasztrófa hiteles leírását, a hivatalos tűzvizsgálat adatait és a színházszékekről fölvetett igényképeket küldje meg a budapesti tűzoltóságunknak.

— **Regényt írt a szerelőről s hajna...** *Dresdából* táviratozzák, hogy báró *Omteda* regényíró és egy század kapitány között a városerdőben pisztoly-párbaj volt; a báró golyója súrolta a kapitány fejét, de nem ütött rajta sebet. A párbajnak az volt az előzménye, hogy a kapitány megsejtette a regényíró feleségét. *Omteda* már megindította a válópört hülsen neje ellen.

— **Házasság.** Vasárnap délből fényes esküvő volt a dohány-utcai izraelita templomban dr. *Dobai* Arnold ügyvéd, dr. *Neumann* Ratselnek, a német konzulátus jogtanácsosának fia vezette oltárhoz madarasi *Beck* Margit kisasszonyt, madarasi *Beck* Miksának, a Magyar Leszámtoló- és Pénzváltó-Bank elnökének leányát. Az ünnepélyesen kivilágított templomban fényes közönség töltötte meg; többek közt ott voltak: *Belov* Schlatten követségi tanácsos, német konzul, *Kornfeld* Zsigmond és *Hatvany-Deutsch* Sándor főrendházi tagok, *Lánczy* Leo udvari tanácsos, *Weiss* Bertold, *Sándor* Pál, *Neményi* Ambrus országgyűlési képviselő, dr. *Vécsey* Zsigmond és *Beck* Hugó királyi bírák, *Kilényi* Hugó, *Szántó* Mihály, a szabadelmi hivatal elnöke, miniszteri tanácsosok, *Köhner* Zsigmond, az izraelita hitűzség elnöke, madarasi *Beck* Nándor, a Jeizalóghitbank elnöke, a Leszámtoló- és Pénzváltó-bank igazgatósága és tisztviselői testületileg. Személyesen vagy írásban gratuláltak: gróf *Tisza* István miniszterelnök, *Berzevics* Albert kultuszminiszter, *Sell* Kálmán, báró *Bánffy* Dezso főudvarmester, *Hegedüs* Sándor, *Láng* Lajos, *Matkovits* Sándor városi sáros belső titkos tanácsosok és *Falk* Miksa országgyűlési képviselő.

Dorog Mariskát, **Dorog** Albert kocszavári kir. közjegyzőnek, az ottani szabadevüparti elnökének leányát, e hó 9-én délelőtt fél 10 órakor vezeti oltárhoz a kocszavári Mátyás-templomban gróf *Pongráts* Rudolf nagybírókocs, huszárhadnagy.

Dr. *Szendé* Miklós eljegyezte *Windt* Zsenikét Budapestben.

Dr. *Ferenc* Ferenc eljegyezte *Kabdebó* Mici kisasszonyt Kocozsvárt.

Massany *Massanyi* Ernő, az 6-gyalai csillagda tisztviselője eljegyezte *Vallas* Ilonka kisasszonyt, *Vallas* Lajosnak, a Franklin-társulat titkárnak leányát. *Leó* Már lejáró földbírtokos, *Leó* Jakab fia,

eljegyezte *Rothschild* Eszti kisasszonyt, *Rothschild* László kisdobokai földbírtokos leányát.

Ilyu *Léhnert* József szobrász eljegyezte *Body* Lujza kisasszonyt Budapestben.

Löbl Gyula január 10-ikén esküszik örök hűséget *Stern* Etelka kisasszonynak a dohány-utcai zsidó-templomban.

— **Örvendetes értesítés.** A párisi *Figaro* érdekesnek tartotta reprodukálásra a következő kis értesítést:

Paul D. örömmel jelenti, hogy 1903. október 19-én belti titellel *Louise R.* asszonnyal törvényesen elváltatták.

Paul D. ur összes barátainak és ismerőseinek küldött ilyen jelentést. Gondolta magában: ha az ember örömmel tudja házasságának a hírét, miért ne tehetné ezt legalább is ugyanolyan örömmel, amikor válásról van szó.

— **Levél a Duna fenekéről.** Szomorú hangú levelet kapott ma reggel a főkapitányság. A levélben *Seiden* Sándor 24 éves munkiatlan könyvelő, aki éltint az Akácia-utca 28. számú lakásáról, bejelenti öngyilkosságát. A levél a következő:

A m. kir. államrendőrség főkapitányságának, *Helyben.* Mély sajnálattal és megtört szívvel tudomására adom, hogy hosszas szenvedés után a mai napon este 6 órakor a Dunába vetem magam. Mídon e megdöbbentő tény tudomására adom, elbúszom a hirlapok utján összes barátaitól is. A *Duna* fenekén levő *Seiden* Sándor.

Az elült közéletmetti, haja világos szöke, szeme barna, bajusza szöke és szakállja vörösös.

— **A vasuti útmutató új alakban.** A *Vasuti és Közlekedési Közlöny* kiadásában megjelent egy újabb kis menetrend, amely csupán a magyar királyi államvasut, a kassa-oderbergi vasut, a déli vaspálya és a többi bazarai vasut menetrendjét tartalmazza s egyúttal ezeknek közös hivatalos menetrendjének nyelve. A könyvecske ingyenes csoportosítja az összes helyierdekű vasutak, a Magyar Folyam és Tengerhajózási részvényszerűsége, a Dunagőzmozgásári társulat menetrendjeit is azoknál kivonatnag hozza az idevonatkozó személyes és podgyászdijszabásokat. Ára térképpel együtt 30 filléért a Vigadóterti központi menetjegyirodában kapható.

— **Videki hírek.** *Tótszentmártonban* *Kalovec* István kocsmáros egy *Andrassék* Remus nevű parasztot kiadott kocsmából és kint az udvaron *Kalec* György kocsmáros a kiadottat bántalmazta. *Andrassék* elítült és egy elhozott kései *Kalec*ot mellbeszúrta, aki ennek következtében megunt. — *Vésztori* írják: Nagy Lajos vésztori kármornak Szilveszter estéjén vendégei voltak *Mészáros* és pedig sógora, Nagy Sándorné és ennek szép leánya, *Erzsike*. A kaszinó Szilveszter estéjén bált rendezett és erre a kántortanító elvitte vendégeit is. A mulatság javában folyt, mikor Nagy *Erzsike* fölött a falon függő petróleumlámpa felrobbant és ettől a huszonegy éves leány ruhája meggyulladt. A szerencsétlen leány oly sulyos égési sebet szenvedett, hogy másnap meghalt. — *Székhelyfalváról* írják: *Mracsna* Pál varga családjával, feleséges, tizennyolc éves fiával, tizés leányával és ocsesemő unokájával együtt székelyszérmezés áldozata lett.

— **Fővárosi Orfeum.** *Waldmann* igazgató a naponként szülőleg meglévő nézőtérnek elsőrangú attrakcióiból összeállított új műsort mutat be esténként. Az új különlegességek között feltűnnek *Los Floridos* és *Les Fleurs a Orange*. A Tarka Színpad mostani udjónása kacagató szellemes bohózat, melyet nagyon szívesen tapsol meg a közönség.

(x) **Hasandt-e már Stomatint?**

A bileki zendülés.

Budapest, január 4.

A bileki őreg katonák zendüléséről, amelyet félhivatalos tudósítás néhány részeg baka garázdálkodásának akart feltüntetni, azóta ideérkezett magánlevelek olyan részleteket közölnek, amelyekből nyilvánvaló, hogy méreteiben is, okáiban is veszedelmes karakterű explózió volt ez, amelyet a szolgálati idejükön túl benntartott katonák mélyeség elkeseredése idézett fel. Beismeri azt most már egész nyíltan a közös hadügyminisztériumból származó hivatalos kommuniké is, amelyet alább egész terjedelmében közlünk, s amelynek ezenkívül nagy szenzációja, hogy határozott kifejezést ad annak a gyanúnak, hogy a zendülést külső befolyások készítették elő.

A zendülés részleteiről az ujjában érkeztet híradsók nyomán a következőket közöljük:

A bileki helyőrség nagy része őreg katonákból áll, akik már régóta békétlenek. A zugoldás előbb a székesbányai 69-ik gyalogezred bileki zászlóaljának legénysége körében tört ki, de hamarosan átragadt a 32-esekre is, akik szintén magyar fiúk. A bileki erődökön a minap a legidősebb altiszter parancsnokadmirálsra sorakoztatta a legénységet, amely

kizárólag őreg katonákból állott, és ekkor az történt, hogy az altiszter vezényszavára a legénység egyeztetlen megtámadta a szolgálatot. A tiszti szigoruan rávált a katonákra, aminek az lett a következtése, hogy menekülnie kellett, a katonák pedig *gyevért, jászselelést s jöláre hajigálást, odahagyták az erődöt és bementek a városba.* Az őreg parancsnoka is velük tartott, az őrséggel együtt. A katonák a Kossuth-nótát énekelve járták be a város utait.

Azonnal őrzáratok oirkáltak az egész városban, de a zajongás nem akart megszűnni. Az őrzáratok között is számos őreg katona volt, akik a békéltlenkedők közé álltak.

Az őreg katonák behatoltak a városban levő kaszárnyába s a táborban levő őreg harcosokat maguk mellé szállították. Így folyton-folyvást növekedett a csapat.

A századparancsnokok ijedten siettek a kaszárnyába s csillapították a lázongó legénységet, de nem használt; s felbőszült őreg katonák hazabocsátásukat követelték, mert — mint mondták — különben hazaszöknék. A lázongó katonák a koromszában csoportosultak azután, a királynak a koromszában levő képtől összetették és a sárba dobták. A trónörökös képmása hasonló sorsra jutott, azzal a különbséggel, hogy azt néhány helyen elégették.

Vojtek tábornok dandárparancsnok az egész helyőrséget alarmirozta. Számos 1901-beli katona is oszlatkozott a zavargókhoz. Mikor a zavargás már nagyon is komoly jellegű lett, a brigadéros erősebb eszközökhöz nyult s minden lázongó őreg katonát letartóztatott. Egy nagy kaszárnya teljesen megtelt letartóztatott katonákkal.

Mivel Bileken nincs helyőrségi börtön, a letartóztatottakat erős fedezettel átkísérték a trebinjei helyőrségi tölmlőbe. December 29-én tizenhét, 30-án tizenhét, december 31-én harminohárom őreg katonát kísérték Bilekből Trebinjébe. A trebinjei helyőrségi börtön parancsnoksága utasítást kapott, hogy minél több embernek helyet készítsen, mert majd minden napra várható újabb expedíció.

Trebinjében is kezd már ragadni a bileki példa, miért is csaknem az összes őreg katonákat kivezényelték a montenegrói és dalmáciai határőrségekre, a másik részt pedig az erődökbe küldték. Csütörtökön délután történt itt, hogy egy század őreg katona elhagyta a védelmi táborát és kiment a vasútra, hogy hazautazzék. Tervük nem sikerült s az őreg katonák közül tizenegyet lecsuktak. *Bernáth* generális, a trebinjei brigád parancsnoka, tegnap reggel számbeli tartott a garnizonbörtönben és a nagyszámú bileki foglyokhoz beszédet intézett, intvén őket, hogy csendesen viselkedjenek.

A közös hadügyminisztérium a zendülésről a következő értesítést adta ki:

A bileki helyőrség tulkapásai felől ezideig beérkezett tudósításokból felismerhető, hogy a 69-ik számú gyalogezred első zászlóaljánál szolgáló katonák egy részének ittas állapotban több helyen elkövetett sulyos kihágásairól van szó. Az egyik ottani erődnek őrszemélyzete visszaelt a parancsnoka által karácsony estéjén nyert engedéllyel és a szolgálatilag megállapított mérsékelt bormonynyiség beszerzése helyett az öntudatlanságig leitta magát s azután oly fegyvelemsértő kihágásokat követett el, amelyek a rend helyreállításávégett szükségessé tették az előhívott ügyeletes közeg közbelépését. Hasonló esetek beálltak a két karácsonyi ünnepnapon is, még pedig *Ó-Bilek* helység egyes nyilvános helyiségeiben is. Kétséget sem szenved, hogy ezek a kihágások nem tekinthetők egyedül részeg katonák öntudatlan cselekedeteinek, hanem az illető katonának a tényleges szolgálatban való visszatartásából eredő elégtelenségnek tulajdonítandók.

Ez az elégtelenség, úgy látszik, ily módon jutott kifejezésre és pedig dacára annak, hogy a legénységnek jóakarattal megmagyaráztattott az ő ideiglenes visszatartásának kényesítő szükségessége és dacára annak, hogy kollektíven hangsúlyoztatott a legénység előtt, miképp ez az intézkedés semmiképpen sem tekinthető a hadvezetőség represszáliájának, hanem természetszerű katonai következménye azon politikai jellegű akadályoknak, amelyek a hadsereg-létszám törvényes udjónozás utján való szabályszerű kiegészítésének eddig útját állották.

A vétkesek ellen a szükséges szigorral jártak el és azok viselni fogják a katonai fegyelmet oly nagy mértékben sértő cselekedeteiknek sulyos következményeit. *Hogy vajjon ezek a sajnálatos események nem készítették-e, sőt nem idéztettek-e elő esetleges megindulatlan külső befolyások által, az ez idő szerint meg nem állapítható.* Azóta különben a nevezett helyőrségben további kihágások nem történtek!

FUOCO.

(A regény egy hiányzó fejezete.)

Duse Eleonóra és D'Annunzio immár hivatalosan és nyíltan szakítottak, amennyiben a nagy olasz költő legjobb darabjának, a Jorio leányának — főszerepét nem Duse, hanem Grammatica Irma kreálja. Duse az összes D'Annunzio darabokat törölté repertoárjából.

Stelio a közeledő szürkület komor és nedves ölelésétől előre remegő, de még gyengéd opálos akonyon a Villa Cappuccina parkjában bolyongott. Csendes, áhitatos volt a park, amelynek levegője elszálló viráglegyekkel volt teli. Amint egy kis sóhaj átlengett rajta, a már teljesen kinyílt és minden illatukat elpazarolt rózsák kéjes lassúsággal hullatták a nyár forró vad szereimétől félig elfonnyadt szirmaikat. A fehér ut, amelyen Stelio bolyongott, lassan megtelt a szirmokkal, amelyek mintha utolsó hódolatukat akarták volna leróni a költőnek, amidőn vastagon elepték az útját. És az alkonyat növekvő borulatában, a park nyugati végéből, — amelynek szélén épp most látszott a nagy vörös nap, mintha egy narancsfának óriási érett gyümölcse lenne — a park végéből most közeledett Foscarina. Lassu, omlatag lépésekkel: mintha egyenesen a nagy vörös napból lépett volna elő. Kezében Petrarca szonettjei voltak. — A Missirini gyönyörű apró kiadása — de nem olvasta őket. Titokban azt képzelte, hogy merre van Stelio... Midőn megpillantották egymást, mindketten megálltak egy öszipet. Az asszony finom orrcimpái megremegtek, nagy szeme — melyben a világ minden ellángolt és majd még csak ezután kigyuló művészi lángja lobogott — e percen még jobban kitágult: s fehér kezét lassan felemelte, s kinyújtotta a költő felé. De Stelio nem nyújtotta az asszonynak az övét, mely finomságaiban hasonlatos volt egy antik elefántosont műremekhez, mert nem merle elárulni Foscarinának kezének reszketését.

— Stelio!...

Hangzott az asszony ajkán a feneketlen szomorúság reszkető hangja. S lelkének végtelen mélységében, regés tisztaságban bugygyant fel könnyeinek forrása, s egy, hosszú fekete pillái közé turakodott. A pillanat zordon, fájdalmas s kétségbeesett ösztöne akciójában látható volt ajka körül a két mély redő... Stelio nagyon jól látta ezt az akonyatnak immár kemény világlátásában elsomorítottan markáns barázdát. S mint kihívó és bizarr ellentét megjelent szemei előtt egy nyúlkan és fiatal szép leány alakja, aki most illatos fehér szobájában, — tengerzöld mousselinruhában tanulja Stelio új tragédiáját. Foscarina finom lelkének biztos pillantásával meglátta az előtte álakodó kaján végzetet.

— Ó Stelio, te nem szeretsz már engem.

A költő letépett egy érott narancsot s hámozni kezdte.

— De igen, Foscarina. Csak az a baj, hogy nagyon jól ismerlek már.

— Hogy unsz engem!

— Nem, nem unak. De ismerem már tested, lelked minden porcikáját. A tested minden vonaglását, a lelked minden rozenését, a hangod reszketését, bársnyos lágyságát, nyugodt, okos hullámzását, bájos zavaros diszharmoniját, szerelmes cirógatásait. Tudom, hogy nyujtot íelem a karodat, milyen ivben hajlik a nyakad, ha ajkad ajkam csókját epedi. Ismerem a szememben fellángoló, halkán izzó csendesen kihunyó és újra fellobbanó tüzeket. Ó imádom, imádom mindezt, de ismerem. Nem untatnak, de kéjes kíváncsiságot sem keltenek bennem. Mellette, édes Fosca, nem érhetnek már szenzációk, melyekben azelőtt — oly gazdag volt minden pillanatunk. Nem érhetnek szenzációk, amik nélkül én meghalok, elsenyvedek, s melyek nélkül elapad lelkemben a halhatatlanság forrása. Melyből eddig oly bőven buzogett. Elfelejtéd-e, Foscarina, hogy az én halhatatlanságom sugarai égnek a te fekete hajad körül is, melyben immár ezüstös oszilgásokat látok. Mi letél volna nélkülem, Foscarina? Nem érzed-e, hogy csak az a fontos, hogy az én glóriám ne halványuljon, amelynek visszfénye is — ugye — elég volt arra neked, hogy itt a földön királynő lehess?...

Itt elhallgatott s végtelen gyengédséggel cirógatta végig tekintete az asszonyt. A lányra gondolt, ki most tragédiáját tanulja, s ez új erőt öntött a már lankadó komédiás kezébe. Azon a hangon szólt aztán, amelynek még soha senki nem tudott ellentállni:

— Foscarina...

Az asszony egész testében megremegett aztán letépett egy jázmingalyat, megcsókolta s a költőnek nyújtotta. Aztán megfordult, szürke, finom csipkekendőjét összeronta személt. A lépéseiről látszott,

hogy soha többé nem jó vissza. Stelio utána nézett s látta, hogy erőlyesen vésődtek lábának finom nyomai a kerti homokba... Mäskor sohasem tudta felledeznü lábái nyomát.

Az est sötét kékjében még ott állott egy pillanatil Stelio, nézve egy komor márványfejet, melyről a végtelen idők sok százada lekoptatott minden finomságot, amely most hasznalatos volt egy rosszul megalkotott reliefhez...

K. s.

FŐVÁROS

(*) **Villamos művek Budán.** A budai elektromos művek létesítése ügyében működő előkészítő-bizottság ma délután a budai tornacsarnokba értekezletre hívta össze a jobbparti kerületet vezető embereit, hogy meghallgatva azok véleményét, megállapodjék a további teendőkre nézve. Az értekezlet, amelyen a három budai kerület részéről mintegy 40-en vettek részt, dr. Andor Endre miniszteri titkár indítványára előkült dr. Kollár Lajos királyi tanácsos ügyvédet, azelőkült dr. Benedek Sándor közgazgatási bírót és dr. Szabeny Antal uradalmi jószágigazgatót. Jegyzőül pedig dr. Plathy György ügyvédet választotta meg. Az akció céljának ismertetése után élénk vita fejlődött a jelenvitában között, melyben résztvettek dr. Kollár Lajos, dr. Hoór, Tempis Mór műegyetemi tanár, Ludvig János, Kasics Péter és dr. Andor Endre. A felszólalók kivétel nélkül sürgős szükségletnek jelezték a budai elektromos telepet s tarthatatlannak minősítették azt az állapotot, mely jelenleg a villamos áramszolgáltatás tekintetében Budán uralkodik. S minthogy e mezériák orvoslásának nem látják más módját, egyhangulag elgondták dr. Szabeny Antalnak indítványát, mely szerint az értekezlet örömmel üdvözli a dunajbóparti elektromos telep tervét, azt szükségesnek és életképesnek tartja, miért is a leghatékosabb támogatásban kívánja a mozgalmat részesíteni. Az értekezlet 11 tagú végrehajtó-bizottságot választott, amelynek tagjai: Alpár Ignác, dr. Benedek Sándor, dr. Brózik Károly, Gamauf Géza, dr. Heinrich Kálmán, dr. Kollár Lajos, dr. Plathy György, Rypka Ferenc Róck István, dr. Szabeny Antal és Vater József. Végül dr. Kollár Lajos felhívta a végrehajtó-bizottságot, hogy a budai elektromos művek érdekében indítandó mozgalom programját a közeli napok egyikén állapítsa meg.

(*) **A pénzügyőrök megrendszabályozása.** A kereskedelmi miniszterhez az utóbbi időben rendkívül sok panasz érkezett az olyan pénzügyőrök ellen, akik lapokban nagyhangú hirdetésekben előnyös feltételek mellett pénzügyőrök kieszakölését ígérk, — alapszabályozásukat a hozzájuk forduló közönséget. A miniszter valószínűnek tartja, hogy ezeknek az ügynőknek iparigazolványuk nincsen, és azért a mai napon rendeletet intézett a székesfehérvárosi tanácsához, amelyben elrendelte, hogy a hatóság kötelezze valamennyit iparigazolvány váltására s szigorúan ellenőrizze azokat, akik pénzközlést hirdetnek.

(*) **A városi pénztár új üzletési rendszere.** Régi panaszra már azoknak, akiknek a városi pénztárral van dolguk, hogy pénzüket a hivatalos eljárás keretében történő sokféle zaklatás után kapják csak meg. A lóváros most szabályozni kívánja a pénzkifizetést és az Országos Iparügyesület ma előterjesztett a tanácsnak, amelyben azt javasolja, hogy a főváros lépjen öszszekötésbe a kifizetések dolgában egy bankkal, vagy pedig lépjen be a postatakarékpénztár tagjai közé s aztán a postatakarékpénztár útján kézbesítse a feleiknek járó pénzt.

SZÍNHÁZ, ZENE

** **A Rabszolgák zenéje.** Palágyi Lajos *Rabszolgák* című drámai költeményének mai premiérje elsőrangú zenei eseményt jelent: ifjabb Ábrányi Emil, zseniális fiatal zeneköltőnk, akinek tehetsége egyre gazdagabb virágzásban bontakozik ki előttünk, remek kompozíciókkal gyönyörű költőt, amelyek díszére válnak a drámai költeménynek és büszkeségére az egész magyar zeneirodalomnak. Hatalmas arányú nyitány vezet be a dráma alaphangulatába, telve szépséggel és elragadó erővel. A legszigorúbb klasszikus formákban épül föl a szimfonikus költemény, amely bizonyára diadalmasan fogja bejárni a hangversenytermeket, tanúságot tevén a költő ihlettségéről és alapos tudásáról. A d-mollban írt mű, amely a szonáta alakzatát mutatja, egy fölöttébb rapozodikus főtémával kezdődik, amely az allegro előtt való bevezető adagio visszatar, hogy belőle a költő virtuóz tökéletességgel fugát képezzen. Hatásos ellentétül a nyug-

talán főtémának epedő szépségben szólal meg a lírikus melléktema, míg az exzpozíciót egy erősen ritmikus, harcias járó téma fojezi be. Lendületes fokozatban szövődik tovább ez a három téma, míg egy hatalmas, általános fortissimo tetőzi be a nyitányt. A mű elragadó hatása alatt perecek ünnepekké a szerzőt, aki ismét elsőrangú dirigensnek bizonyult. Az *intermezzo*, amely az első és második felvonást hidalja át, megrendítő erőt adagio, amelynek középtétele rapozodikus szépségével hat. Komor fájdalommal festi a gyászinduló szerű költemény a levert lázadók vézeletét. Ez után a szám után még fokozottabb mértékben ujalnak meg az ovációk, amelyek egyaránt szólaltak a hivatott zeneköltőnek, valamint a zseniális dirigensnek. — A mű *egyházi körussal* fejeződik be, amely a legszigorúbb templomi stíl vonslalt mutatja, kerülve még a legesekelebb diszsonáns hetes hangzatot is, tisztán hármas hangzatokkal. Hallván e gyönyörű kórust, még inkább sajnáltuk, hogy a rendezőség technikai kényserzettségéből egy-két megkomponált kardalt elnémitani volt kénytelen. — Föl kell még említenem a Nero bevonulását illusztráló indulót, amelynek szinpadai kúrtjét a zenekar inkább csak kíséri, — továbbá a *Moshammer* Román által pompásan tolmácsoló hártakíséretet Nero szavalatához. Utólag még nagy dicsérrel kell adoznunk a kórusok szabatos, hangban gazdag és finom arányt produkcióját, amelyeket *Nesoda* karigazgató tanított be. — Itjabb *Ábrányi* Emilnek fényes diadalt hozott a mai est, de még fényesebbet a magyar zenekultúrának, amely büszke reményekkel tekint e dusztagod ifjú tehetség beláthatatlan jövődjébe elő.

(G.)

** **Népszínház.** A *Vándorlegény* mai előadásán Okuli szerepét Komlósy Emma rekedtsége következtében egy próba után nagy készségre és megbízhatóságra valló módon Rédey Szidi játszotta és ugy énekbeli kiválóságával, mint eleven játékaival igen szép, sőt feltűnő sikert aratott. A domináló férfiszerep mellett is annyi jelentőséget tudott adni az alaknak, hogy az előadás központjává vált. Alakításában a szerepnek egy pajzán, mint érzelmes jelenései kitűnően érvényesültek. Valamennyi énekszámát ismételtén kellett és a második felvonás végénél a szerepnek énektudásával, de meleg játékaival is mindenek megjelent. Ugy nyílt színen, mint a felvonások végén sokat és zajosan tapsolták. A teljes siker jelegyanánt a vastüggöny előtt is többször meg kellett jelennie.

** **Józsi.** Molnár Ferenc új bohózatának a *Józsinak* díszletes és jelmezes házi főpróbáját ma délelőt tartották meg a Vígyszínházban. Ez a próba is meggyőződtetett arról, mennyi szeretettel és gondossággal készültek az új bohózat bemutatójára, amely holnap kedden lesz. Nemosak a külsőségek, az első felvonás szép szalonja, a többi felvonás rendkívül jellemző parasztház díszlete, az új jelmezek, de a színészek játékában nyilvánuló jókedv és ambíció is arról tanuskodnak, hogy a holnapi premiére a szezon egyik legvidámabb estéje lesz.

** **Aranyvirág.** Huszka Jenő és Martos Ferenc operettje szerdán, január 6-án éri meg ötvenedik előadását a Királyszínházban a bemutató előadás szereposztásával. Játsonai fognak tehát benne: Fedák Sári, Szamosi Elza, Ferenczy Károly, Gyöngyi Izso, Vessey Géza, Körmeny Sándor.

** **Bonaparte.** A Katalin holnapi előadás elmarad és helyette Béli IZor és Fejér Jenőnek *Bonaparte* című látványossága kerül szíre, a főszerepekben P. Lukács Juliskával, Szántó Ilonkával és Szirmai Imrével. A hét többi előadásai változatlanok.

** **az est papus** pénteki premiére iránt rendkívül nagy érdeklődés mutatkozik és a jegyek legnagyobb része már elővételben kelt el. A premiére január 2-iki bélyegzővel ellátott szürke színű jegyek adatnak ki. Az *Est papus* szombat, második előadását és a vasárnapi harmadik előadását is oly érdeklődés kíséri a jegypénztáraknál, hogy az igazgatóság az egyes szerepeket már most kiosztotta több színésznek, hogy az előadás menetét semmi se zavarja meg; így Freen szerepét Rédei Szidi és Szentmiklósi Irén is betanulták. Kéry Klára, aki Stella szerepét játssza, már felgyógyult betegségből és ma részt is vett a próbán. A nagyszabású operettből még két jelmezes főpróba lesz összesen, egy holnap, kedden és az utolsó jelmezes házi főpróba esütörtökön délelőtt 10 órakor fog megtartatni.

** **Kubelik hangversenye.** Kubelik Jan vasárnap érkezett Budapestre a feleségével. A művész ma Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter estélyén vett részt. Kubelik január 5-iki hangversenye iránt rendkívül érdeklődés, úgy, hogy a jegyek legnagyobb része már elfogyott. A közreműködők kiválósága és a műsor gazdagsága ezt érthetővé teszik. Kubelik Vieuxtemps, Bach, Corelli, Svendson, Paganini és Sarazate műveit játssza. Kramer Teréz és Scoparini Mária az Operaház művészúji Mendelson és Rubinstein hat legszebb duettjéneklik Weintraub zongoratanár zongorakíséreje mellett. Jegyeket a Harmonia

zeneműkereskedés árusít. A kevés számban visszamaradt belépő-jegyek az esti pénztárnál kaphatók.

Hangversenyek. A *Huday-Popper* vonós-nyégyes társulat 8-ik kamaraszála hétúton, január 11-én lesz a Royal-szálló termében. Az estélyen közreműködik *Maringh* Marianne dalénekesnő. — *Bertram* Tivadár porosz kir. udvari operasínek csütörtökön, január 14-én a Royal-szálló termében dr. Dilman Sándor zongoraművész közreműködésével egy Wagner-estélyt rendez. Mindkét estélyre jegyek a Harmonia zeneműkereskedésben kaphatók.

Magyar Színház. A *Magyar Színház* szombati újdonságának, a *Sherry* című francia operettnak főszerepelt Horváth Paula, Kornai Berta, Szentgyörgyi Lenke, Tomosányi Szabó József, Gémöri, Sziklai, Ráthonyi és Iványi játszották. A darabot Ruttkai György és Mérei Adolf fordították.

Józsí.

— Szerző a darabjárd. —

I. Bevezetés.

Józsí egy határozatlan kora kis fiú, akiről a cikkirő darabjának szerzője egyszer egy könyvet írt. Ebben a könyvben szerepelt a Józsí, s a cikkirőnek e könyvből csinálta a cikkirő darabjának szerzője a bohózatot. A bohózat szerzője pedig úgy gondolkodott, hogy neki nem kötelessége tendenciákat hirdetni a színpadról, sőt e deszkákról egyszerűen nincs joga oktatni az emberiséget. Ellenben kötelessége mutatni azt, aki a színházban ül és joga van e kopott, kibaszott, agyonkomplikált és tönkretűszott műfajban egy ilyen új figurával megpróbálkozni.

II. Milyen ne legyen Józsí?

Ez volt a legfontosabb kérdés. A feleletek egy része pedig a következő volt:

1. Józsí ne legyen unalmas.
  2. Józsí ne legyen se Max, se Móric, hanem Józsí.
  3. Józsí ne legyen párisi gamin, hanem pesti fiú.
  4. Józsí ne szerepeljen sokat.
  5. Józsí ne szerepeljen keveset.
  6. Józsí ne beszéljen sokat.
  7. Józsí mondjon sokat.
  8. Józsí ne csináljon semmit.
  9. Mindent Józsí csináljon.
  10. Józsí legyen gyerek és ne felnőtt léri.
  11. Józsínek legyen több esze, mint egy felnőtt férfinak.
  12. Józsí úgy bonyolítsa a cselekményt, ahogy az gyerektől kitelik.
  13. A Józsí-okozta bonyodalom ne legyen gyerekes.
  14. Józsín ne csak a gyerekek mullassanak.
  15. Józsín ne csak a nagyok mullassanak.
- Ez körülbelül a feleletek tíz százaléka.

III. Mit vegyünk még tekintetbe?

Vegyük még tekintetbe azt, hogy a darab nem csak Józsí körül forog és hogy a Vígyszínház művészeinek a darabban mind nagyobb szerepük van, mint Józsínak. És ezen a ponton töként vegyük tekintetbe azt, hogy a gyerek jelenléte eleve kitiltott a darabból minden kétértelmű vonatkozást. És vegyük tekintetbe, mily nehéz sorsa van Budapesten ama szerzőnek, aki illetenségmentes bohózatot visz a színpadra, tekintetbevéve természetesen a közönség nagy előszeretettel az illetlen bohózatok iránt. Végül vegyük tekintetbe, hogy a gyerek figurája egy bizonyos burleszk irányban köti le a szerzőt, aki kénytelen e miatt lemondani a nagy lélektani hangszereplésről és kénytelen beérni egy csintalan kis fiú bodzasipjával. Legvégül pedig vegyük tekintetbe, hogy változatosság az élet sója, s a cikkirő darabjának szerzője — aki különben nyomtatással hártja el magát a prüd emberek elismerését — barátokra fog lenni a közönség ama részében, mely a házasságtörések vidám bonyodalmaival Bisson, Feydeau, Ordonneau, Vaabrégué, Desvallières, Beer, Gavault, Antony Mars, Veber, Kéroul, Charvay, Grésac, Croisset, De Fiers, Caillavet, Capus, Arène, Bilhaud, Hennequin, Lavedan, Curiel, Bernard, Terrier, Héros, Millaud, Duru, Chivot, Blum, Toché és a többi huszezer által teljesen feldolgozottak és végleg kimerítettnek vélelmezi.

Molnár Ferenc.

MŰVÉSZET

□ **Nemzeti Szalon.** *Munkácsy* Mihály képeit a Nemzeti Szalonban a közönség folyton fokozottabb érdeklődéssel kíséri és naponként igen sokan nézik meg azokat. A művásárlás szintén élelkebben indult meg. Legújabbban elkelték a következő műtárgyak: *Munkácsy* Mihály „Naplemente”, vevője dr. P. F. *Badits* Ottó „A mácsai parkból”, *Csók* István „Év-éj, Tűz Odán”, „A Themze partján”, *Kézdi Kovács* László „Olmos eső” című festmények.

□ **Grafikai kiállítás.** A Nemzeti Szalon rajz-, akvaroll- és grafikai kiállításra február 25-én nyílik meg. Ekkor közzéadásra kerülnek a *Wallaces* miniszter által alapított pályadíjak is.

TUDOMÁNY, IRODALOM

□ **Akadémia.** Az Akadémiában ma három előadás volt. *Heinrich* Gusztáv egy XVII. századbeli ismeretlen lírai költeményről, *Katona* Lajos a Telemi-kódex legendáinak forrásairól olvasott föl. *Szily* Kálmán bemutatta *Viszota* Gyula dolgozatát az Akadémia cimereiről.

□ **Egy mama könyve.** Ilyen címmel *Türk* Sándorné rajzokat adott ki. A gyermekvilágban gyűjtött impressziókat dolgozta fel *Türk* minden cikornyá nélkül, megkapó természetességgel. A könyv minden lapja csupa hangulat, csupa meleg poézis, amelynek szép gondolatok és reflexiók adnak tanulságos tartalmat. A rajzoknak eleven, látkető a stílusa. A könyv, melyhez *Fényes* Samu írt előszót, Miskolcra jelent meg.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **Szépészeti eljárás közben.** A képviselőtestület rendes albizottsága *Tökölön* a szépészeti bizottság. A közsébelieknek, hogyan, hogy sem, nagyon nem tetszik a szépitők munkája. A tavasszal a bíróság, a plébános és a jegyző osinonitani akarták a helységet s arra kérték *Ernst* Lénárdot, hogy a kerítését tolja jobbjelbe a portájára. A szépészeti eljárás azonban nem imponált *Ernst*nak s a kérésre sommásan válaszolt. A paphoz így szólt:

— Jobb lesz, ha prédikálni megy!

A jegyző meg arra szólította fel, hogy inkább az irodájában szorgoskodjék. Mivel azonban a bizottság nem távozott erre sem a portájáról, hát kurtán végzett velük:

— Takarodjanak innét! — ez volt a végleges válasza az előtejesítésre.

A pestvidéki törvényszék a jegyző följelentésére hatóság elleni erőszak miatt ma *háromnapos joghátra* ítélte a tököli polgármestert, aki a szépészeti bizottsággal szemben nem éppen esztétikusan viselkedett.

§§ **Foghaszást foghás.** A budapesti büntetőjársbíróóság a Stomatológusok Országos Egyesületének följelentésére *háromnapos joghátra* ítélte *Ladányi* Simon fogtechnikust, mivel *Jungreis* Józsefné fogát oly szerencsétlenül húzta ki, hogy az asszony hetekig beteg lett. A törvényszék ezt az ítéletet ma helybenhagyta.

TÁVIRATOK

A macedóniai események.

Konstantinápoly, január 4. Nacsovics diplomáciai ügynök tegnap panaszt emelt a nagyvezérnél, hogy a rendőrség és vámszemélyzet a bolgár utazókat és vonatokat folyton zaklatja, dacára a porta legutolsó ígéreteinek. Szerbia is hasonló kellemetlenkedéseken panaszodik. Török részről azt állíták, hogy az utolsó, kölcsönös megértésre való törékvés Bulgáriából indult ki. Evvel ellenkező nézeteket is lehet hal'ani. A tény az, hogy a kísérlet eredménytelen maradt.

Konstantinápoly, január 4. Az ósmánikus patriarkátus hivatalos hetilapjának mai száma a bulgáriai exarkátusnak a nagyvezérhez a görög papság agitációja miatt tett utolsó panaszra ellen fordul és utal a patriarká idevonatkozó enciklikájára, amely a metropolitának mérséklést ajánl. Ugyanez a lap máskor cikkében hevesen fordul a román külügyminiszternek a felirati vita folyamán tett nyilatkozata ellen, hogy t. i. az ökménikus patriarkátus román állam-polgárokat Törökországban elismert egyházakosság gyanánt, aminek pedig szerinte nem lett volna szabad megtörténnie. A patriarká elveti a nemzetiségi szempontot és az összes öhitűek egységét kívánja.

Konstantinápoly, január 4. Téves a portának az a jelentése, hogy az entente-hatalmak prizrendi konzulátusaitól jelentett csendőrgyilkosság szerzői keresztények. A tettesek kétségkívül mohamedán al-bánok.

Róma, január 4. Egy újságíró meginterviewolta a pápát és azt kérdezte tőle, hogy miért nem érvényesíti befolyását a macedonok érdekében. A pápa erre a következőket felelte:

— Nem szeretek a politikába avatkozni, amíg nem vagyok róla bizonyos, hogy sikerül jó dolgot művelnem. De azért talán többet tettem a macedonokért, mint sejtet. Mindig a béke érdekében igyekszem működni s csak a minap kaptam levelet Roosevelt elnöktől, aki igen elismerő hangon nyilatkozott a kolumbiai ügyben kifejtett fáradozásomért, ugyiszintén a szultántól is, aki köszönetét fejezte ki a béke fenntartására irányuló törekvésemért.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, január 4. (A *Budapesti Napló* telefonjelentése.) Eladott: *buza*: tiszavidéki 8.60—9.—, márosi 8.45—8.65, bánási 7.95—8.60, fehértomplói 8.10—8.30. *Ross*: tét telvidéki 6.50—6.95 K., pestmegyei 6.90—7.— K. *Tengeri* 5.35—5.50 K. Magyar *szab* 6.65—6.25, válogatott 6.65 K.

KÜLÖNFÉLÉK

+ **Fegyvertánc az afgánoknál.** Az afgán nép-nél már századok óta egy különös szokás divatos: a fegyvertánc. Háború után az afgánok lakomást szoktak űlni. Ez a mulatozás a harmezón felállított sátrakban történik és az emir, az afgánok fejedelme is résztvesz benne. A sátraktól miniegy kétszáz méternyire óriási sátrak vannak felállítva, amelyeket azonban csak akkor szoktak meggyújtani, mikor már az az egész mulatozó társaság előzött. A közvetékek gyűrű alakban körülzárják a máglyát, amelynek teteje a megölt ellenség tetemeivel van telerakva. A harcosok fegyvereiket magasra emelve különböző figurákat csinálnak azokkal a levegőbe és ekközben vadulugrándoznak. A tánc addig tart, míg mind egyenkint kinem dülnek a körből, ami nagyon rövid idő alatt megtörténik, mert mindannyian részegek. Annak a katonának, aki a táncot legtovább jár'ca, az emir érdemrendet tűz a mellére és tisztigrangra emeli. Nagyon sokszor megtörtént már az is, hogy az emirt is máglyára vetették, ha nem voltak vele megelégedve. Az afgánok nagyon szabadgondolkodású, függetlenségét szerető emberek. kik az emir szarnokosságával szemben, fegyverrel is megvédik jogaikat. A mostani emir, aki úgy látszik műveltebb lelkű ember, el akarta törölni a barbár fegyvertáncot, de akarata nem teljesült, mert a nép utját állotta ennek és az ősi hagyományos szokás megmaradt teljes épségben.

+ **Az iskolából.** A tanító arról magyarázott a gyerekeknek, hogy milyen épületek szomszédságában van az iskola. E végből kérdéseket intézett egyik növendékéhez:

— Hol van a mi iskolánk?

— Az iskolaudvarban.

— És hol van az iskolaudvar?

— Az iskola körül.

— Jó, jó, de ha egy idegen jön a városba és azt kérdi tőled, hogy hol van az iskola, mit felelsz neki?

— Azt, hogy az iskola az iskolaudvarban van.

— Már most mit csinálsz, ha azt kérdi: hol van az iskolaudvar?

A gyerek egy pillanattal gondolkodott, aztán így szólt:

— Akkor azt mondom neki: jöjjön velem, bácsi, mindjárt megmutatom, hol van.

Károly hazafelé tartott az iskolából, amint észrevette, hogy néhány iskolatársra egy talyigába fogott szamarat kinez az utcán. Megállott és nézte pajtásainak csintalanokodását. Nemokára megjött a szamar gazdája. A tettesek elfutottak, csak a dologban ártatlan Károly maradt ott. A haragos gazda abban a hitben, hogy Károly bosszanította a szamarát, egy pár alapos polont mért a kis fiú arcára. Sírva ment vissza Károly az iskolába, hogy elpanaszolja sérelmét tanítójának. A folyosón azonban egy másik tanítóval találkozott, aki a bömbölő gyereket szintén ígálozta statáriális unton. Eppen akkor ment arra az igazgató. megkérdezte Károlyt, hogy miért sir. Károly a zokogástól fuldokolva felelt:

— A tanító ur ígálozott, pedig én nem bánítottam a szamarat.

+ **Vagyott érő burgonya.** Szinte hihetetlenül hangzik a harburgi angol konzul kereskedelmi jelentésének az a része, amelyben a burgonya áraval foglalkozik. A jelentés szerint a londoni piacon egy újfajta krumpli örvend óriási keresletnek még óriási bíron. Egy font *Eldorado*-krumplinak az ára 100 font sterling, vagyis egy kilogramm 5000 korona. A vevőknek mánap már 150 fontot, vagyis 7500 koronát ígértek kilogrammjáért. Röviddel ezután egy mezőgazdasági kiállításon rendkívüli volt a kereslet *Eldorado* krumpli után és így történt, hogy ára elérte azt a mesészerű nagyságot, hogy 450 soveringért kelt el egy font, ami megélel kilogrammonként 25.000 koronának. Egy tonna (20 mássa) *Eldorado*-krumplinak értéke az adott körülmények között tehát *egy millió font sterling*, azaz 25 millió korona volna, vagyis nyolcszor annyi, mint ugyanilyen súlyu aranynek az ára. E hihetetlenül nagy értéknek az a magyarázata, hogy az *Eldorado*-krumpli az egyellen burgonyafaj, amely az angol zord időjárás viszonyoknak ellentállva, megerem.

REGÉNY

MADELEINE

Irtá: KIELLAND L. SÁNDOR

(5)

NEGYEDIK FEJEZET.

Amikor Gabriel jelentette a nagybácsi megérkezését, s azután újra betette az ajtót, a konzul felállt és odament a kulcsos szekrényhez. Abból kivett egy szörnyetűg kulesot, amely cseska fadarabon lógott. Azután lekefélte kabátjának széles gallérját, eligazgatta nyakkendője között az állkapcsát, előresimította gyér haját és odahagyta az irodát.

Nagy régimódi ház volt, hosszú folyosókkal és széles lépcsőkkel. Nyugati szárnyában voltak az irodai helyiségek egészen külön bejárattal, dél felé — kilátással a kertre — a család hálószobái feküdtek és a lakoszobák, amelyeket naponként használtak; az egész második emeletet vendégeskedésre tartották fenn s ott középtű nagy tányerem volt s mindkét oldalon tágas szobák. Vasárnapokon s általában, amikor vendégek voltak a házban, itt ettek és pedig legszívesebben a kis teremben északnyugati irányban, kilátással a műhelyre és a tengerre.

A harmadik emeleten, vagyis inkább a padlason egész sereg háló- és vendégszoba volt mindazokban a különös kiugrásokban, amelyek a tetőt ékesítették.

A berendezés mahagonifából, lőszőrös pamlagokból, magas, sötét szekrényekből és tükrök-ből állott, rajtuk girlandokkal és talákkal kettéosztott üveggel, hozzá karos gyertyatartók és fali gyertyatartók.

A konzul a folyosón egy cseléddel találkozott.

— Megjött a követségi titkár ur?

— A követségi titkár ur a nagyságos aszszonyhöz ment — felelte a leány, akinek bizony némi küzködésébe került, amíg a nehézkes címet kimondotta, de hát a leány tudta, hogy ki kell mondania, mert a konzul nem tűrte, hogy ezt mondják: a „tűzfelügyelő” ur.

Garmanné, ha az idő meleg volt, legjobban szerette valamelyik szobát a magasban. Nagyon kővér hölgy volt, s örökös betegségekkel küzdött. Bármilyen oldalról nézték is, mindenfelől sima, húsos gömbölydedéseket mutatott, amelyekre fekete selyem burod.

Tulajdonképpen nagyon csudánivaló volt ez az ő terjedelmessége, mert ő volt mindig legelőször készen az étkezéseknél, s nem győzött eleget csodálkozni a mások jó étvágyán. Csak mikor egymagában maradt a szobájában, támadt kedve hébe-hóba valami kis falatozásra, s akkor Cordsen leányasszony hozott neki valamit ebből, vagy amabból, ami éppen kéznél volt.

Amikor a konzul a szobába lépett Garmanné a pamlogon ült és a követségi titkárral csevegett.

— Jónapot Frigyes Keresztély! — kiáltott fel ez nagy élénken, néhány lépéssel bátyja elé menve. — Nohát itt vagyok megint!

— Isten hozott Rikárd! Nagyon örülök, hogy láthatlak — felelte a konzul, kezét hátratarva.

Rikárd pedig megzavarodott. Így járt mindig, valahányszor a bátyjával összekerült. Néha néha nyílt és eleven tudott lenni Frigyes Keresztély, mint gyermekük napjaiban, aztán hirtelen fordulattal átcsapott egyszerre kereskedőnek — hívős, száraz lett és átkozottul korrek.

— Jön valaki ma ebédre Karolin? — kérdezte Garman konzul.

— Martens plébános lesz olyan szíves s bevezeti hozzánk az új iskola-igazgatót — felelte az asszony.

— Nyilván az is teológus — mondotta a konzul szárazon. — Hát majd elküldjük Hermant a nagy kocsival a városba, hogy elhozza Martenst és Fannyt s majd üzenünk nekik, hogy hozzanak magukkal még néhány fiatal, például Worse Jakabot is.

— Mire jó ez? — kérdezte az urhölgy olyan hangon, mintha egy kis vitába kívánt volna merészkedni.

— Mert sem Rikárdra, sem rámnézve nem a legkellemebb, hogy csupa pap társaságban ebédeljünk — olyan hangon, amely minden kedvét elvette Garmannénak a vitaközölsől. Lennél szíves megbeszélni Cordsen leányasszonyral az ebédet?

— Ah!... Az az évés!... Az az évés!... — sóhajtott Garmanné, — miközben kifelé tartott: — Nem tudom megérteni, hogy lehet az effélékre olyan nagy súlyt fektetni.

A követségi titkár egészen az ajtóig kíserte a sógornőjét. Mikor aztán az utolsó hódolatlejes hajlongások után visszafordult, ott látta a szoba közepén Frigyes Keresztélyt, erősen szétterpesztett lábakkal, fél kezét a hátán tartva. A másikban rengeteg kulesot tartott, mint valami lorgnet-

te-et a szeme elő s ravaszkodó arccal nézett az öcsésére.

— Ismered ezt? — kérdezte a konzul.

— Mais oui! — felelte a követségi titkár egészen elbűvölve és ebben a pillanatban megint ráismert Frigyes Keresztélyre, amint kirándulások szokott tenni a borospincébe.

A két öreg ur erre kerülve az összes szobákban át a konyhalépcsőhöz ment, hogy aztán leszálljanak a pincébe.

A konyhánál megállottak és a konzul beszót a konyhába:

— Lámpásokat!

— Odabenn a konyhában erre nyomban lőtás-futás hallatszott s egy-két pillanat múlva megjelent Cordsen leányasszony két kézilámpással.

Mindegyikük elvette a magát — sohasem tévesztették össze a lámpásaikat — s aztán leszállottak a szuroksötét lépcsőkön a pince mélyébe.

Először is az aránylag világos nagy pincébe jutottak, ahol rendes asztali bor, St.-Julien, rajnai bor, Graves és francia égett bor hevert. Itt Cordsen leányasszony parancsnokolt megmáshatatlanszabályok szerint, amelyek még az öreg konzul idejéből maradtak fenn, rendezve a megfelelő fajtájú borokat, amelyek a társaság nagysága és jelentősége alapján kerültek az asztalra.

Hanem amott, a legstótebb zugban volt egy kuleslyuk, amelyet csak a konzul tudott megtalálni. Es meg tudta találni a stóteben is. Hozzá tartozott mindig ehhez a keresgéléshez az is, hogy mind a ketten gondosan maguk elé tartották a lámpásukat s a konzul sohasem mulasztotta el azt a megjegyzést, milyen okos volt az öreg, hogy ezt a titkos ajtót kifundálta.

A kules kétszer megfordult a zárban, rekedtes hangon, amelyet két fivér minden más hangtól vaktában meg tudott volna különböztetni. Penészszaggal és borgőzzel terhes nyomasztó levegő csapott feljűk, amikor a rejtettek beleléptek. A konzul bezárta az ajtót és így szólt:

— Igen, igen! A világnak egy kis ideig most nélkülünk kell elboldogulnia.

A belső pince olyanok látszott, mintha sokkal öregebb lett volna a háznál; inkább valami klastrom-boltozathoz hasonlított és olyan alacsony volt, hogy a követségi titkárnak meg kellett egy kicsit görnyednie.

A régi polcokon mindenféle fajtájú üvegek heverték, porral és pókhálával belepve; fűnt a falban, egy rácos ablak mélyedésében, amely kívülről be volt falazva, két régi hollandiai pohár állott egymás mellett, s az egyik sarokban egy nagy boroshordó foglalt helyet. De ez előtt még egy másik kisebb és üres hordó állott, középtű egy támlátlan karosszék — az ülésén még a töltelekszőr is kilátzott helyenkint — s egy rozszant hintáló között, amely valahol elvesztette a fejét.

Letették maguk elé a lámpásokat az üres hordó tetejére, levetették a kabátjaikat — mindegyiküknek megvolt a maga szőge, amelyre felakaszta.

— Nos, hát mit gondolsz, melyikhez nyuljunk ma? — kérdezte Frigyes Keresztély és a kezét dörzsolta.

— A portói nem volt rossz — vélekedett a követségi titkár és bekandikált a flaskók közé.

— A portói kitűnő volt — felelte a konzul és odavilágított a lámpással, — de nézz csak oda, amott egy egész rakás palack hever, amelyhez még hozzá sem nyultunk. Ezt még nem kostóltuk meg soha, szeretném tudni, mi rejtezik benne.

— Valószínűleg nagyanyánk ribiszke-bora, — jegyezte meg Rikárd.

— Ej, képtelenség! — Hogyan gondolhatsz is csak arra, hogy atyánk éppen a pince legelbsejében őrizgette volna ezt az ócskaságot?

— Ki tudja, — talán éppen olyan sokat adott az ócskaságokra, mint bizonyos emberek, akiket nagyon jól ismerek — mondotta — a követségi tanácsos ur.

— O, te már csak örökké olyan pogányul csipkelődő vagy — dünnyögte rá a konzul — csak már hozzá tudnék jutni ezekhez az üvegekhez!

— Hát csak igyekezzél, Frigyes Keresztély, mert én egy kicsit tulságosan pohos vagyok hozzá.

— Na, jól van már... elérem őket — felelte bátyja, azután óvatosan belenyúlt két sor palack közé a kis öreg. — Hipp, végre megvan egy! — kiáltott föl.

— Végy rögtön kettőt, ha már éppen benne vagy.

— Jó, de akkor meg kell fognod a lábamat. — Avec plaisir — felelte a követségi titkár — de nem hörpintnél inkább egy korty burgundit, mialatt ott benn vagy?

Ez valami tréfa volt, a konzul nevetett, tisztán lehetett hallani, aztán így szólt: — Megfuttadok, Pirrel! Fogsz rögtön jól, sántán!

Pirre, ez kicsikora óta Rikárd becéző-neve volt. Ami pedig azt a tréfát illeti a burgundival, annak a története ez volt:

Mikor a fiatal konzul belenyúlt a palack-sorok közé, hogy valami ritka italt keressen elő, a fejével beleütődött egy palackba, amely a fölötte lévő sorban hevert, és olyan erősen ment neki, hogy a nyaka letörtött és az egész üveg burgundi a gallérjába folyt. Valahányszor csak fölemlítette valaki ezt az esetet, nagyokat kacagtak és a követségi titkár volt is olyan ügyetlen, hogy mindig akkor állt elő a célzásaival, mikor mások is voltak jelen.

Igy az asztalnál, ha vörös bor került szóba, el nem mulasztotta, hogy meg ne említse:

— Igen, az én bűnyám, a konzul egészen különös módon szokta inni a burgundit; ő...

Köhögő-roham szakította ilyenkor félbe és a két fivér titkos jeleket váltott egymással.

A fiatalabbak gyakran megpróbálták, hogy kipuhatolják a burgundi titkát, de hiába volt minden igyekezetük. Csak Cordsen leányasszony, aki azon a napon friss inget adott a konzulnak, tudott mindent, de Cordsen leányasszony ennél súlyosabb titkokról is tudott halgatni.

A konzul végre elérte megint — kacagva és szitkozódva, egészen belepve porral és pókhálával. Miután egyideig kacagtak még a tréfán — jó, hogy a pincefalak olyan vastagok voltak — a követségi titkár fölynyította az egyik üveget, a palackbontás művészetének összes szabályai szerint — hisz ebben ő mester volt.

— Hm! — mondotta a konzul — ugyan csak különös ize van.

— De hiszen ez a bor romlott, — jegyezte meg a követségi titkár és kópótt egyet.

— Pfff... igen, igazad van, Pirre — mondotta Frigyes Keresztély és kettőt kópótt.

Rikárd bácsi fölbontott egy másik üveget, beleszagolt és így szólt határozottan.

— Madeira.

A tiszta sárga bor a régi poharakban, melyeket sohasem mostak meg, csillogott, amennyire csak csilloghatott.

— Persze, ez már más, — mondotta a konzul és lovagolva ráült a hintálóra, mert az volt az ő helye.

A hintáló még a gyerekkorukból maradt meg. — A régi időben minden jobb volt szokta Frigyes Keresztély mondani — s amikor a hintáló egyéb lim-lommal előkerült egyszer, a konzul bevittette a borospincébe.

Jó néhány esztendeje üdögélt már így az hintalóra és iddögáta az öreg borokat, a régi poharakból, az öreg játszó társával. A követségi titkár pedig a rozoga karosszékben ült, amely recesgett a sulya alatt. És történeteket beszélt el és kacagott, visszaemlékezett a régi napokra és itta a csillogó bort. És sohasem izlett neki a bor olyan jól, sohasem volt terem neki olyan fényes, mint ez az alacsony pinceüreg, a két füstölő lámpával.

— Mégis csak szegény, — mondotta a konzul, — hogy még a felét sem kaptad meg a te nagy portói hordódnak. A napokban küldök Bratvoldba egy kis bort, hogy legyen neked, amíg megint lefejtethünk.

— Ugyan Frigyes Keresztély! Hisz annyiszor küldesz te nekem bort; egészen biztosan tudom, hogy megkaptam már a felét... Sőt még többet is.

— Csekélység Pirre! Csak nem tartod számon?

— Nem, semmiesetre sem.

— Na látod. En pedig számon tartom és te bizonyára észrevetted, hogy tavalyi folyószám-lánkban...

— Ugyan, Isten ments... egészségedre, Frigyes Keresztély!

Rikárd bácsi kocentott a bátyjával; rémület volt neki, ha a konzul üzleti szavakkal állott elő.

— Ez csakugyan igen nagy hordó.

— Bizony fölötte nagy hordó!

És a két öreg ur odavilágított a hordóra, rábámultak és az egyik ezt gondolta a másikról:

— Jó, hogy nem tudja, az öreg, mennyire üres már ez a hordó.

Mert a nordó reménytelenül kongott, ha az alját megkopogtatták.

Az utolsó pohárnál koccentott megint. Arra mindegyikük fogta a maga palack burgundiját, amely az ebédhez volt szánya, rávetették kabátjukat a karjukra és megint fölmentek a napvilágra.

Szigoruan meg volt tiltva, hogy valaki elébük kerüljön, amikor a borospincéből feljöttek, s Cordsen leányasszonynak ugyancsak nagy gondja volt azzal, hogy az utat tisztán tartsa. Ugyancsak furán festettek — különösen Frigyes Keresztély — amit vörösben és sugárzóan, teli porral és ingujban jöttek elő, mindegyikük a maga palackjával és lámpásával.

Hanem egy órával később mind a ketten már ott találkoztak az ebédnél; a követségi titkár megfeszülködve és kitisztálkodva, lekötözött diplomatikusan mosolyával, a konzul pedig feszosen, ünnepiesen és korrektil el egészen az ujjai hegyéig.

(Folytatása következik.)

Bankok.

Table listing various banks and their exchange rates, including Magyar kereskedel., Magyar postai, and others.

Takarékpénztárak.

Table listing savings banks and their exchange rates, including Egyesült Budapesti, Budapesti III. kerületi, and others.

Malmok.

Table listing flour (malom) prices for different types and brands.

Bányák és téglyárak.

Table listing prices for various types of bricks and tiles.

Előfizető-társaságok.

Table listing subscription societies and their financial details.

Vasmű- és gépgyár-részvények.

Table listing shares of iron works and machine factories.

Kőnyomdai részvények.

Table listing shares of printing houses.

Különböző vállalatok részvényei.

Table listing shares of various companies and enterprises.

Sorsjegyek.

Table listing lottery tickets (sorsjegyek) and their prices.

Közelkedési vállalatok részvényei.

Table listing shares of local transport companies.

Pénznekem.

Table listing exchange rates for various currencies.

Váltóárforlyamok.

Table listing exchange rates for various locations.

A budapesti terménytőzsde.

Text describing the Budapest commodity exchange, listing prices for various goods like flour, oil, and sugar.

darabos 60.—60.50 korona, 3 darabos 62.—62.50 korona. Árustölt... korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 17.—17.50 korona.

A bécsi értéktőzsde.

Az előzősde a japán, orosz és kínai papírok szombati baissének befolyása alatt továbbra is lanyha maradt. A két hitel, államvasut és alpesi részvények jelentékenyen estek, később nyugodt üzletmenet mellett újra emelkedtek a collissértékek.

A déli tőzsdén berlini magasbalt jegyzésekre és egy vezető pénzüzetet államvasut-részvény vételére jelentékeny áremelkedés mutatkozott, csak néhány bányavérték volt elhanyagolva.

Zárulathoz tartott irányzat érvényesült. Alpesi részvényekben élénk volt a forgalom. Prágai vasmű 1955.—Magánkamaliab 34%.

Bécs, január 4. (Magyar értékek zárlata) 4% os aranyjárdék 119.05, Tiszai és szegedi kölcsön-sorsjegy 163.50 Magyar vasuti kölcsön ezüstben... Magyar keleti vasuti állami község... Magyar leszámítók és pénzváltókban 459.—Rumanuványi vasműrészvény 438.25.

Bécs, január 4. (Osztrák értékek zárlata) 4% os papírjárdék 100.65, 4% os osztr. aranyjárdék 126.55 1890-os sorsjegy 156.60, Osztrák hitelsorsjegy 470.—Angol-osztrák bank... Bécsi bankjegyek 517.50, Osztrák-magyar bank 1585.—Déli vasút 84.—Dunagőzhajózási részvény 872.—Dohányrészvény 344.—Ciszari és királyi arany 11.33, Németbankváltók 117.25, 4% os osztr. járdék 100.65—100.80, Osztrák aranyjárdék 100.60, 1864-ik sorsjegy 258.—Osztrák hitelintézet részvény 678.50, Unobank 541.—Osztrák Lánckerbank 429.25, Osztrák-magyar államvasut 669.—Elbavölgyi vasut 420.—Alpesi bányarészvény 436.50, 20 frank arany 19.05, Londoni váltó 239.35 bécs: Iraway Litt II.—Bécsi Iraway Litt A.—Lóut kő 315.—Osztrák Lloyd 783.—Török sorsjegy 135.25. Az irányzat szilárd.

Bécs, január 4. (A Budapesti Napló tudósítójának teletelenteése.) A déliudáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelsorsjegy 679.—Magyar hitelsorsjegy 767.50, Angol-Osztrák bank 281.—Bécsi bankjegyet 519.50 Union bank 542.—Lánckerbank 143.50 Osztrák-magyar államvasut részvény 669.—Déli vasut 84.—Elbavölgyi vasut 419.—Északnyugati vasut részvény... Dohányrészvény 438.50 Rimanuványi vasut 100.65. Alpes bányarészvény 98.80 Magyar járdék 135.25, Magyar koronajárdék 98.75, Török sorsjegy 137.25 Német biradalmi mára 117.21—117.22. Napocand'or 19.04.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, január 4. (Tőzsdéi tudósítás.) A Kölnische Volkszeitungnak a kelet-ázsiai kérdésre vonatkozó megnyugtató jelentése miatt a tőzsdé mindjárt megnyitáskor jó hatást mutatott, amit támogattak a londoni árfolyamok. Bankok legnyugodtszerűbben jobban indultak, — 1/40-os kínai kölcsön javult. — Kohászrészvények magasabbak voltak, míg a szénrészvényeket nyomták a készpénzterjesztési ajánlatok. — Az üzlet nyugodt volt, mert a spekuláció tartózkodó volt. Az árfolyamok szombathoz képest mérsékelt határok között mozogtak. Magánleszámtalási kamatiab 33%.

Berlin, január 4. (Zárlati) 4% os papírjárdék 101.20, 4% os osztr. aranyjárdék 102.30, Elbavölgyi vasut... Magyar koronajárdék 98.25, Osztrák-magyar államvasut 143.50, Kassa-oderbergi vasut... Bécsi váltó 85.25, Magyar vasut burzsnai kölcsön... Alpesi bányarészvény... Disconto-Commandit 237.—Aitalon vilamosági Edison 218.—Cseisenkirch 218.80, Laura-kohó 237.—4% os ezüstjárdék 100.90, 4% os magyar arany járdék 100.40, Osztrák hitelsorsjegy 214.40, Déli vasút 16.25, Új orosz kölcsön 58.—, Török dohányrészvény... Olasz járdék 103.80, Magyar hitelbank... Dynamit Trust... Harpeni 203.25. Az irányzat gyenge.

Budapesti vasut —, Londoni váltóár 204.15. Bécsi bankjegyet 133.43, Vilamos részvény 142 — 3% os magyar aranykölcsön 80.20, 4% os ezüstjárdék 101.10, Osztrák koronajárdék 101.40, Magyar koronajárdék 99.20, Osztrák-magyar bank 113.70, Déli vasut részvény 16.25, Elbavölgyi vasut —, Bécsi váltóár 852.66, Párisi váltóár 812.25, Unio bankrészvény 137.—, Alpesi bányarészvény 219.30, Az irányzat csendes.

Frankfurt, január 4. (A Budapesti Napló tudósítójának távlati.) Arioisvauch jártára, Esti forgalom Osztrák hitelsorsjegy 214.20 Német bank —, Disconto 193.10 Berini kereskedelmi bank 160.— Gelsenkirchen 238.— Harpeni 201.90, Laura-kohó 236.—, Olasz járdék —, Hibernia 215.30, Az irányzat gyenge.

Hamburg, január 4. (Zárlati) 4% os ezüstjárdék 100.90, 1890. sorsjegy —, Déli vasút 16.50, 4% os Osztrák aranyjárdék 102.60, Osztrák hitelsorsjegy 214.20, Osztrák-magyar államvasut 143.40, Olasz járdék 103.60, 4% os magyar arany járdék 100.50. Az irányzat nyugodt.

Budapest-köbányai sertéskeskedelmi csarnok jelentése.

Január 4. A sertésüzlet irányzata: változatlan. A Hízott sertések ára: J. A. Magyar első 6 r. endü. Oreg hízott (párkónt 400 kilogramm feleli súlyban 116—118 fillérig. Oreg község (párkónt 300—240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Fialat nehéz (párkónt 320 kilogramm feleli súlyban) 122—124 fillérig. Fialat közép (párkónt 251—320 kilogramm terjedő súlyban) 123—124 fillérig. Fialat könnyű (párkónt 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — II. Magyar szelet: Nehéz (párkónt 230 kilogramm feleli súlyban) — fillérig. Közép (párkónt 240—260 kilogramm súlyban) — fillérig. Könnyű (párkónt 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — III. Romániai: Nehéz (párkónt 320 kilogramm feleli súlyban) — fillérig. Közép (párkónt 240—320 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Könnyű (párkónt 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. IV. Romániai eredeti (Stach): Nehéz (párkónt 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Könnyű (párkónt 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. V. Szerbiai: Nehéz (párkónt 290 kilogramm feleli súlyban) 123—121 fillérig. Közép (párkónt 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 119—120 fillérig. Könnyű (párkónt 240 kilogramm terjedő súlyban) 118—119 fillérig.

Sertéslelés szám 1904. január 2. napján volt készlet 23.985 darab. — 1904. január 3. napján teljhajlat 1548 darab. — 1904. január 3. napján eszdelletben 2081 darab, 1904. január hó 4. napjára maradt készletben 23.440 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

— Január 4. —

Kinevezések. A pénzügyminiszter Goór Albert m. kir. államnyomdai főtitkár a szolnoki m. kir. pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőszékhely pénzügyi számvevőjévé, az országos kataszteri felmérés rendszerezését tisztii letzámlában Mazanecz János okleveles mérnököt a XI. fizetési osztály hatmadik fokozatba mérnökségébe, Albert György szombathelyi kir. segédjegyzőt adóhatalmi gyakorlati segédjegyző m. kir. pénzügyi számgyakornokká a szombathelyi m. kir. pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőszékhely Zelmónos Ignác décsi lakos ideiglenes minőségű díjtalan m. kir. pénzügyi számgyakornokká, — az igazságügyminiszter Alagy Vilmos honnami kir. járásbírósi ügyelőt a honnami kir. járásbírósihoz jegyzővé, Kimich Antal nagyküldmái kir. törvényességi telekönyvezetőt a IX. fizetési osztály hatmadik fokozatba telekönyvezetővé, Reif Zsigmond kiscelli kir. járásbírósi díjmentes irnokot a kiscelli kir. járásbírósihoz segédtelekönyvezetővé, Horváth Béla kormendi kir. járásbírósi díjmentes irnokot a kormendi kir. járásbírósihoz irnokká, — a budapesti kir. járásbírósi elnöke Horváth Miklós egy végzet joghallgatót a budapesti kir. járásbírósi területére díjaz joggyakornokká, — a pozsonyi kir. járásbírósi elnöke Fülöp Jenő végzet joghallgatót ezen területre díjaz joggyakornokká, — a kolozsvári m. kir. pénzügyigazgató Bodokán Virgil kolozsvári lakost a kolozsvári m. kir. adóhatalmi díjtalan m. kir. adóhatalmi gyakorlatokká kinevezte.

Áthelyezések. Az igazságügyminiszter Pap Elek Pál budapesti kir. törvényességi irrodatisztát a kir. Kúria-hoz helyezte át. Anyakönyvi kinevezések. A helyügyminisztérium vezetőjével megbízott miniszterelnök Abau-Torna vármegyében a szinai anyakönyvi kerületbe Sebök Vilmos segédjegyzőt, a gygybirtói Csontos József segédjegyzőt anyakönyvezető-helyetteseké, Borsod vármegyében a bánhorvati anyakönyvi kerületbe Batla István segédjegyzőt anyakönyvezető-helyetteseké, Fogaras vármegyében a drágasi anyakönyvi kerületbe Fogaras Aurél segédjegyzőt, a tuzsárdombi Gábor József segédjegyzőt anyakönyvezető-helyetteseké, Hontvármegyében a marisostri anyakönyvi kerületbe Hollósi József segédjegyzőt anyakönyvezető-helyetteseké, Komáromvármegyében a felsőlajosi anyakönyvi kerületbe Juhász Gyula jegyzőt irnokot anyakönyvezető-helyetteseké, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében a szentendrei anyakönyvi kerületbe Maximovics István polgármester anyakönyvezetővé, a pátyi anyakönyvi kerületbe Veir Pál segédjegyzőt, a perbéli anyakönyvi kerületbe Tóth István segédjegyzőt, a taksonyi anyakönyvi kerületbe Széchenyi József segédjegyzőt anyakönyvezető helyetteseké, Sopronvármegyében a vitnyéi anyakönyvi ker-be Fejes J. jegyzői gyakorlatokot és a h-bőlhályi Ziska Imre segédjegyzőt anyakönyvezető-helyetteseké, Szatmár vármegyében a komoráni anyakönyvi kerületbe Monkási József körjegyzői irnokot anyakönyvezető-helyetteseké, Szepes vármegyében a batizfai anyakönyvi kerületbe Najnka Peter jegyzősegédet anyakönyvezető-helyetteseké nevezte ki.

Nemagyarországi. Kiskuro Lówy Lajos lengyelül-lakos családi nevének Lenkier, Heffer Lajos lengyelül-lakos Vágóra, kiskuro Lieblsch Szidónia nagyenyedi lakos Lengyere, Dugasz Rezső miskolci lakos Darányira, kiskuro Altstetter István és Ferenc székesfehérvári Lakosok Aczélra, Tepper Samu budapesti lakos Gömörre, kiskuro Brammer György budapesti lakos Kenyeresre, Káhn Gábor törökszentmiklósi lakos Kaszásra, Eisenpör János bdpapesti lakos Erdősre, Dora Sándor szécsényi lakos, valamint kiskuro Sándor, Gyula és Ernő fia Dészli, Czukermann József budapesti lakos Dévényre, Kienzlert Kálmán bari lakos, valamint kiskuro gyermekei Kálmán és Vilmos Királyra, kiskuro Reichenfeld Lajos, János és Károly győrszentmártoni lakosok Fődésre, kiskuro Lówy Rezső József budapesti lakos Ligetire, Stefan Lajos verpeléti lakos, valamint kiskuro fia Lajos és Béla Istvánra, Schwarz Tivadar váci lakos Szalaira, kiskuro Rosenfeld Ilona selmecbányai lakos Rónsira, kiskuro Klein László budapesti lakos Kelemenre, Austerlitz Lipót bécsi lakos, valamint kiskuro fia Jakab és Ede Bétire, Kohn Márkus bécsi lakos, valamint kiskuro gyermekei: Elza, Antónia és Pál-Lipót Kálmánra, Weiszbrunn Samuel budapesti lakos Székelyre, Roják János cseizióczi

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Kedd, 1904. január hó 5-én.

A nürnbergi mesterdalnokok.

Opera 3 felvonásban. Szövegét és zenéjét írta Wagner Richard. Fordította dr. Váradi Antal.

Személyek:

Hans Sachs	Beck	Moser	Kertész
Veit Pogner	Szendrői	Ortel	Ney B.
Vogelsang	Pichler	Schwartz	Kárpát
Nachtigal	Mihályi	Foltz	Kornai
Beckmesser	Hegedűs	Stolzinger W.	Bochnicsok
Kotner	Várady	Eva	Kaczér
Zorn	Kiss B.	Dávid	Gábor
Eisslinger	Szemeré	Magdalená	Válint

Kezdeté 7/2 órákor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1904. január hó 5-én.

Rabszolgák.

Dramái költemény 2 szakaszban. Irta Palágyi Lajos. Zenéjét szerző Ifj. Abrányi Emil.

Személyek:

Nero, császár	Gál	Petronius	Pethes
Seneca	Szacsavay	Lucius	Pálffy
Pedanius	Náday F.	Marcus	Beregil
Memmius	Herényi	Karvezető	Mihályi
Cajus Cassius	Gyenes	Rabnó	Fái Sz.
Cingonnius	Molnár	Livia	Márkus

Kezdeté 7/2 órákor.

VIGSZÍNHÁZ.

Kedd, 1904. január hó 5-én.

Józsai.

Bohózat 3 felvonásban. Irta Molnár Ferenc.

Személyek:

Dr. Sebő	Hegedűs	Áttila	Tanay
Dr. Verpeléti	Góta	Micu	Fábián
Csongrády	Fenyvesi	Péter	Szerényi
Csongrády	Varsányi	Poldi	Tapolczai
Lajos bácsi	Vendrei	Franci	Bárdi
Tóthné	Kertész	József	Győző

Kezdeté 7/2 órákor.

NÉPSZÍNHÁZ.

Kedd, 1904. január hó 5-én.

Bonaparte.

Történelmi színmű dalokkal 4 felvonásban és 7 képből. (Dumas után) írta: Dr. Bódi Izor. Zenéjét szerző Fejér Jenő.

Személyek:

Napoleon	Szirmai	Junot	Pintér
Josefina	Lukács	Lorain	Ujvári
Polignac	Delli	Mario	Szabó
Berthier	Kiss M.	Titkár	Rusznay
Canlaincourt	Pázmán	Rusztán	Némedi
Cambaceres	Bálint	Jenkins Elli	Szántó

Kezdeté 7 órákor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Kedd, 1904. január hó 5-én.

Doktoriskasszonyok.

Operett 3 felv. Irta és zenéjét szerz. Verő György

Személyek:

Smircius	Sziklai	Netti	Koltai
Ludovika	Sziklainé	Micsok	Ráthonyi
Mici	Szentgyörgyi	Gusztó	Heltai
Betti	Keleti	Színigazgató	Tollági
Etti	Kornai	A csárdás	Girróth
Fetti	Tomcsányi	Miska	Iványi

Kezdeté 7/2 órákor.

KIRÁLY-SZÍNHÁZ.

Kedd, 1904. január hó 5-én.

Makrancos hölgyek.

Operett 2 felv. Irta Bolton-Baekers, fordították Molnár F. és Faragó J. Zenéjét szerz. Lincke Pál.

Személyek:

Themisztokles	Ferenecz	Polix	Verő
Lysistrata	Fodák	Leonidasz	Thury
Bachis	Szamosi	Nulpiosz	Papp
Chrysisz	Bánó	Amor	Szentgyörgyi
Plantiasz	Torma	Paulina	Csatai
Nikiasz	Oláh	Ohloe	Hidvögyhy

Kezdeté 7/2 órákor.

URANIA SZÍNHÁZ.

Kedd, 1904. január hó 5-én.

A modern ssszony.

Irta Ráth István.

Kezdeté 7/2 órákor.

FELOSZLIK!

A HELYSÉG ÁTADÁSA MIATT az Andrássy-ut 3. sz. alatti IDEIGLENES

ALKALMI SZÖVETÁRUHÁZ.

AZ ÖSSZES ÁRUK minden elfogadható árban, nagyban s kicsinyben adtnak el. — Téli és nyári gyapjuszövetek, mosó-árúk beszerzési áron alul. Csak január hó 31-ig tartó kivételes alkalom. Minták a vidékre is küldetnek.

FOVÁROSI ORFEUM

VI. Nagymező-utca 17.

Ma kedd

Vénusz a földön

Hirtelen harag

(Tarka Szinpad)

Les Fleurs d' Orange.

Először Budapeston.

Les Floridos

és a remek új variété-műsor.

A félkeretben reggel 5 óráig **Vörös Elek** cigányzenekara hangversenyez.

Reményi Mihály

műhegedű-készítő. A magyar kir. Zeneakadémia szülöttje

Budapest, VI., Király-utca 44/5. sz.

Ajánlja dúm rakárak valódi olasz, francia, angol, német és magyar mesterséggel, gordonkák és vonchban, legújabb hegedű-alakú tokok szelid, finom kivitelben. Gyanták, állatork, hangjegyalványok a legújabb formában.

Quintilis és tartós hangversenyhurok, melyeket a legnagyobb művészek, mint: Hubay, Burmeister, Erdőföldi, Arányi, Geyer Stel, Vessey, Földes, Ehrger tanár urak hangversenyoknál használnak előszeretettel.

Specialista:

voncs-hangszerek készítése és javítása.

Hangfokozó-gerenda, melynek bármely hegedű alatt sokkal jobb, erősebb, szebb és kellemesebb hangja lesz. Fikortól kezdve minden egyes hangszernél. Régi hangszerek vétele és eladása a legmagasabb áron. Képes árajegyzék az összes hangszerekről ingyen és bérmentve.

ESTENKINT

BUDAPEST KÁVÉHÁZ

SIMPLICIUS

Andrássy-ut 27. világhírű kaposvári zenekara hangversenyez.

BABARY DEZSO

feltüntetést követő szolista vezetés alatt.

Ásvány-Gőzfürdők

a Szt.-Lukácsfürdőben

KÜLÖN URI-GŐZFÜRDŐK
KÜLÖN NŐI-GŐZFÜRDŐK

Égész nap reggel 5 órától este 6 óráig nyitva.

A forró-meleg medencékbe a Beszögő forrás, a langy-meleg medencékbe a Timósi forrás, a hidegebb medencékbe a Török forrás természetes ásványvízzel ömlik, szakszerűen hozzáfolyással. Minden medence naponta feljelen lecsapoltatik. A gőzkamrák természetes kénés ásványvíz párákkal, a zuhanók természetes forrásvízzel láttatnak el.

Pihenőterem. Szórárs. Pedicure. Manicure.

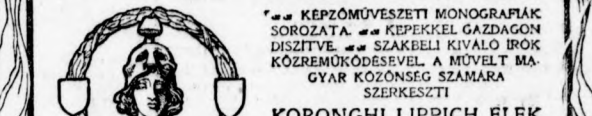
Öt legrősa fürdőruhával együtt 3 korona 50 fillér.

Szt.-Lukácsfürdő, gyógyfürdő, Budán.

Nevelőneket

német, francia, nyelv és zongoraszerrel, német és francia bonnekat, gyermekektervezőket, novellákat, korrepetitorokat legjellemesebben a német és francia nyelvű és helyi nyelvű **india VII., Károly-körút 17. II. em. 23. Orszá-utca** felé.

MŰVÉSZETI KÖNYVTÁR

KORONGHI LIPPICH ELEK

A MŰVÉSZETI KÖNYVTÁR célja a művészet ismeretnek terjesztése. Felhívja a magyar közönség előtt korstájaknak, nagy egyéniségeknek az életét. Nem lelkületi leírások és egymásra halmozott szavak adatként megfogalmazott sorozata, hanem szerzetelt, az élet gyönyörűségét és tanulmányos olvasmányát. A nagy művészeti élet-irásai egy-egy kimagasló emberi tehetségnek az őt megelőző, az őt körülvevő kor összes viszonyaihoz való kialakulását, kiemelkedését, a saját korához való viszonyát, s a következő korokra való hatását fogja nagy gondossággal megírni, és képekkel gazdagon díszített sorozatban felírni. Majd pedig minden egy-egy nagy korstájk: az művészeti életnek mindenki csak több egyetértő művészegység egymással, vagy egymás után sorakozása és egymásra való vonatkozása jellemzőleg egy-egy új kötetben felülhálók lesznek az egymásra hato összes tények. S ma, mikor a művelt ember szellem művészetet keres mindenben, s mi őt otthonában és a külvilágban körül veszi, egy szóval: mikor a szép-nek társaság kiváltságának, ridegnek érzi az életet, s arra törekszik, hogy tevékenységét legyen az bármely szakra utalva mindenkor a művészet által szellemi egyetértés teremtése, hogy a Művészeti Könyvtár programjából a művészeti írást sem hányozhatik. Művészetben és szellemben is teljesen a hazai viszonyok és szükségletek ismerete alapján halad a Művészeti Könyvtár; tudományos mélységet és szélességet ötvözve, komoly megbízhatóságot előadásban való elvességgel kíván egyeztetni. A Művészeti Könyvtár kötetében oromet lelheti a komoly tanár, s a fiatal, ezeken növekedő egyaránt, az tudalmi csomópontokhoz szokott úrnó éppen úgy, mint az egyszerű, művelni kívánó fiatalok, és egyáltalán mindenki, aki ismeretét szavak adatként és okoskodások kizsárolásán menten akarja kiegészíteni. Művészeti segédkönyveket ad a Művészeti Könyvtár az iskolának és minden művelt embernek. Minden kötet önálló, befejezett mű.

- Megjelentek eddig a következő kötetek: •••••
- **Budapest művészeti a tőkés hadifüggetlenség** elött Divald Kornél. Csányi Károly 10 eredeti építészeti rajzával és 49 képpel. Fűzve 6 korona, diszkóban 8 korona.
- **Donatello** Eber Lasztól. 10 melléklet és 84 szövegbe nyomott képpel. Fűzve 6 kor., diszkóban 8 kor.
- **Michelangelo Buonarroti** Meller Simonól. 17 melléklet és 83 szövegbe nyomott képpel. Fűzve 8. diszk. 10 kor.
- A következő kötetek munkában vannak: •••••
- **Leonardo da Vinci Raffael Paul Lissl** és **Böcklin és Körösi Csoma János Paul Lissl** ed **Károlyi István Herkény Mihály Szelek Bertalan** öt fűzve.

A művészetek elmúlt korstájkainak és egyéniségeinek egész sorozata fog ezek után következni, sem mellőzve sem a hazai, sem a külföldi művészetek legújabb kori felvirágzásának jelenségét és kimagasló alakjait sem. Evénként 3-4 kötet jelenik meg. A díszes, de könnyen kezelhető, gazdagon illusztrált kötetek ára terjedelmük szerint, előreláthatólag fűzve 6 és 8, köve 8 és 10 kor. között fog változni. Tíz kötetből álló sorozat előkészítve (köve) 80 korona. Minden kötet külön-ülő művet tartalmazván, külön is megszerzhető. ••••• Egyes kötetek, valamint tíz kötetből álló sorozatok megrendelhetők minden könyveskereskedésben vagy a Művészeti Könyvtár kiadójánál, s a következők szerint: •••••

LAMPÉL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)

CS. ES KIR. UDV. KÖNYVKERESKEDESBEN, BUDAPESTEN, VI. ANDRÁSSY-UT 22

HOLLANDI

életbiztosító részvénytársaság (Algemeene Maatschappij van Levensverzekering in Lijfrente)

BUDAPEST, VIII., Kerepesi-ut 1.

(A nemzeti színház házában.)

Igazgató: **TOLNAY LAJOS,** Vezetőtitk. **STIGITZ IMRE.**

1902. év végéig **250 millió korona** biztosítás kötötött

A társaság mindennemű biztosítást elfogad, melynek alapját az emberi élet képezi, u. i. életbiztosítást, halál- és halálcaesiro adó, valamint örvény nyugdíjbiztosítást, azonnal kezdődő és elhalasztott életjáradékokat, kiharasztással biztosított gyermeki részadó stb. Bővebb felvilágosítással szolgál a magyarországi vezérképviselet Budapeston, valamint a vidéki képviselek.

Referenciákat a Magyar Államának hiteltank ad.

A tőke elhalasztás alkalma- lalra fizetendő		A tőke 20 év után fizetendő azonnal fizetendő	
Díjtétel 100 korona után			
Kor	Kor	Kor	Kor
26	1.80	34	2.30
30	1.84	38	2.38
34	1.88	42	2.46
38	1.93	46	2.54
42	1.98	50	2.62
46	2.03	54	2.70
50	2.08	58	2.78
54	2.14	62	2.86
58	2.19	66	2.94
62	2.24	70	3.02
66	2.29	74	3.10
70	2.34	78	3.18
74	2.39	82	3.26
78	2.44	86	3.34
82	2.49	90	3.42
86	2.54	94	3.50
90	2.59	98	3.58
94	2.64	100	3.66

Színházak heti műsora.

	Magy. kir. Opera.	Nemzeti színház	Vigaszínház	Népszínház	Magyar színház	Király színház	Urania színház
Szerda	Sába királynője	Fedora Rabszolgák	A teknősbéka	Rip van Winkle A tót leány	A drótosító Doktor kisasszony	Makrancos hölgyek Aranyvirág	Berlini étet
Csütörtök	Berliohingen ; Götz	Megjött a papa	Józsai	Menyecskek	Doktor kisasszony	Makrancos hölgyek	Modern asszony
Péntek	Nincs előadás	Megjött a papa	Józsai	Érdi papucs	Doktor kisasszony	Makrancos hölgyek	Modern asszony
Szombat	Ördög Róbert	Messziás	Józsai	Érdi papucs	Sherry	Makrancos hölgyek	Modern asszony
d. u. Vasárnap este		A proietárok	Ocskay brigádéros	Kuruczurlang	Doktor kisasszonyok	Aranyvirág	Az éjfél nap országja
	Tosca	Monna Vanna	Józsai	Érdi papucs	Sherry	Makrancos hölgyek	Modern asszony

